

**UCHWAŁA NR XX/106/16
RADY GMINY BRODNICA**

z dnia 11 lipca 2016 r.

w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r. poz. 446), art. 3 pkt 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r. poz. 383) uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016 – 2025 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Brodnica.

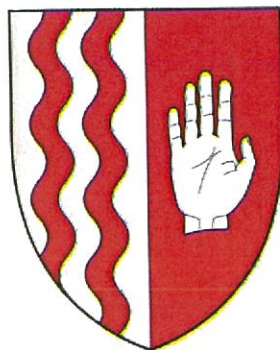
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady Gminy

Violetta Sternicka - Twarogowska

Złącznik do Uchwały Nr XX/106/16
Rady Gminy Brodnica
z dnia 11 lipca 2016 r.

STRATEGIA ROZWOJU GMINY BRODNICA NA LATA 2016-2025

Cel strategiczny: Solidarne społeczeństwo korzystające z dobrej
infrastruktury społecznej i technicznej

Brodnica, maj 2016r.

Dokument: Strategia Rozwoju Gminy Brodnica,
Opracowanie: mgr Justyna Klimowska,
mgr Witold Jastrzębski,
mgr Sylwia Gołębiewska,
mgr Marzanna Karbowska,
Bożena Becmer,
Beata Kijowiec,
mgr inż. Sławomir Czubiel,
mgr inż. Jolanta Tomella,
mgr Paweł Szczechowski,
mgr Karolina Grzybowska,
mgr inż. Edyta Zabłotna,
mgr Paweł Wiśniewski,
Marek Pomianowski,
mgr Wiesława Jaranowska,
mgr Patryk Plusa,
Redakcja: mgr inż. Edward Łukaszewski

Spis treści:

1. Wprowadzenie	4
2. Diagnoza stanu Gminy Brodnica	4
2.1. Zewnętrzne uwarunkowania oraz charakterystyka gminy	4
2.2. Uwarunkowania demograficzne i społeczne	6
2.3. Przedsiębiorczość i rynek pracy w gminie	9
2.4. Sytuacja społeczna	13
2.5. Infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna	28
2.6. Gospodarka odpadami	36
2.7. Planowanie przestrzenne i rozwój budownictwa	38
2.8. Sytuacja finansowa Gminy Brodnica	40
3. Analiza SWOT	47
3.1. Analiza społeczna	47
3.2. Analiza gospodarcza	48
4. Misja, cel strategiczny i cele operacyjne, oraz kierunki działań gminy	48
5. Propozycje projektów do realizacji	51
6. Sposób wdrażania strategii	53
7. Przegląd wdrażania strategii (mierniki)	54
8. Zasady wyboru wniosków do realizacji ze środków funduszu sołectkiego	57
9. Podsumowanie strategii	57
Spis tabel:	58
Spis map:	58
Spis wykresów:	58

1. Wprowadzenie

Władze samorządowe Gminy Brodnica po realizacji poprzedniej strategii rozwoju gminy przystąpiły do opracowania nowego dokumentu, który będzie wpisywał się w nową perspektywę finansową Unii Europejskiej oraz inne programy dające możliwość pozyskania środków na realizację zadań gminy. Nowe uwarunkowania, w jakich przychodzi funkcjonować Gminie Brodnica, wymagają posiadania przez gminę strategii rozwoju. Podstawą do opracowania tego dokumentu jest diagnoza stanu obecnego zawierająca materiały statystyczne i wstępną ocenę badanego obszaru.

2. Diagnoza stanu Gminy Brodnica

Poniższa diagnoza została opracowana przez pracowników Urzędu Gminy Brodnica i Gminnego Ośrodka Pomocy w Brodnicy. Materiał statystyczny opatrzone komentarzem, który charakteryzuje zjawiska w wybranych obszarach życia społeczno-gospodarczego w układzie przestrzennym i dynamicznym. Badaniem objęto głównie okres od 1995 do 2015 roku. Jako punkt odniesienia pozwalający na sformułowanie opinii co do zakresu jakości zmian zachodzących w wybranych dziedzinach przyjęto średnie statystyczne dla województwa kujawsko-pomorskiego. Część porównawczą wzbogacono o materiały sytuujące powiat brodnicki wśród powiatów ziemskich województwa kujawsko-pomorskiego. W badaniach korzystano z danych statystycznych GUS, USC, GOPS i danych własnych Urzędu Gminy. Dla celów porównawczych dane dla Gminy Brodnica zestawiono z danymi gmin porównywalnej wielkości.

2.1. Zewnętrzne uwarunkowania oraz charakterystyka gminy

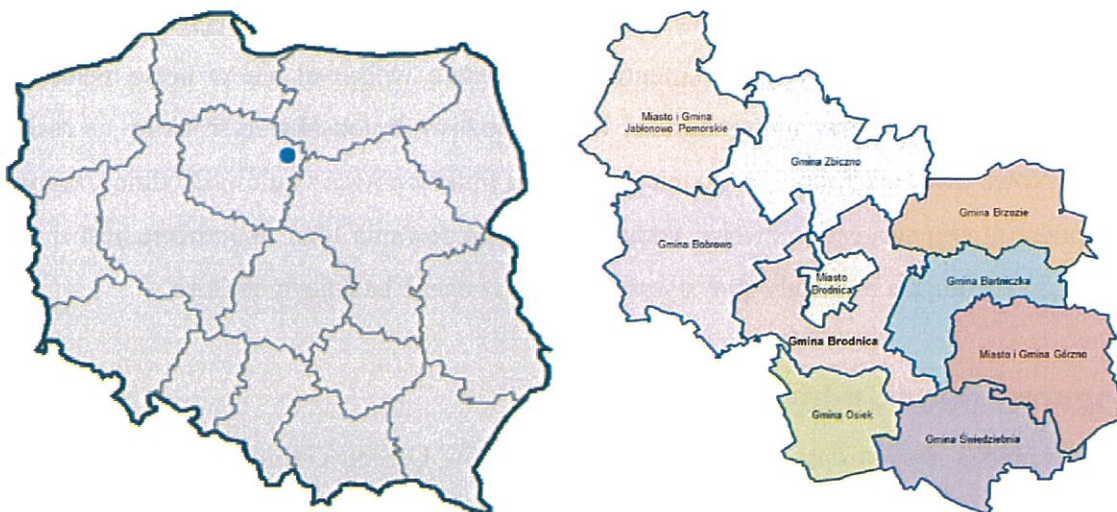
Gmina Brodnica położona jest we wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Jest jedną z 10 gmin powiatu brodnickiego, zajmuje obszar 12 641 ha i obejmuje część powierzchni Pojezierza Brodnickiego, Doliny Drwęcy i Wysoczyzny Dobrzyńskiej. Teren gminy okala miasto Brodnicę, w którym mieści się siedziba władz.

Gmina Brodnica zalicza się do średnich w powiecie brodnickim i regionie pod względem powierzchni i gęstości zaludnienia, natomiast pod względem liczby mieszkańców jest najliczniejszą gminą wiejską. Gmina Brodnica podzielona jest na 20 sołectw.

W świetle danych statystycznych liczba mieszkańców gminy wzrosła w okresie ostatnich 20 lat o 2.398 osób. Tak duży wzrost nastąpił przede wszystkim w wyniku rozwoju budownictwa indywidualnego oraz napływu ludności z terenów miejskich (nie tylko z miasta Brodnicy) ale i w mniejszym stopniu z innych gmin. Rocznie Urząd Gminy Brodnica wydaje około 150 decyzji o warunkach zabudowy.

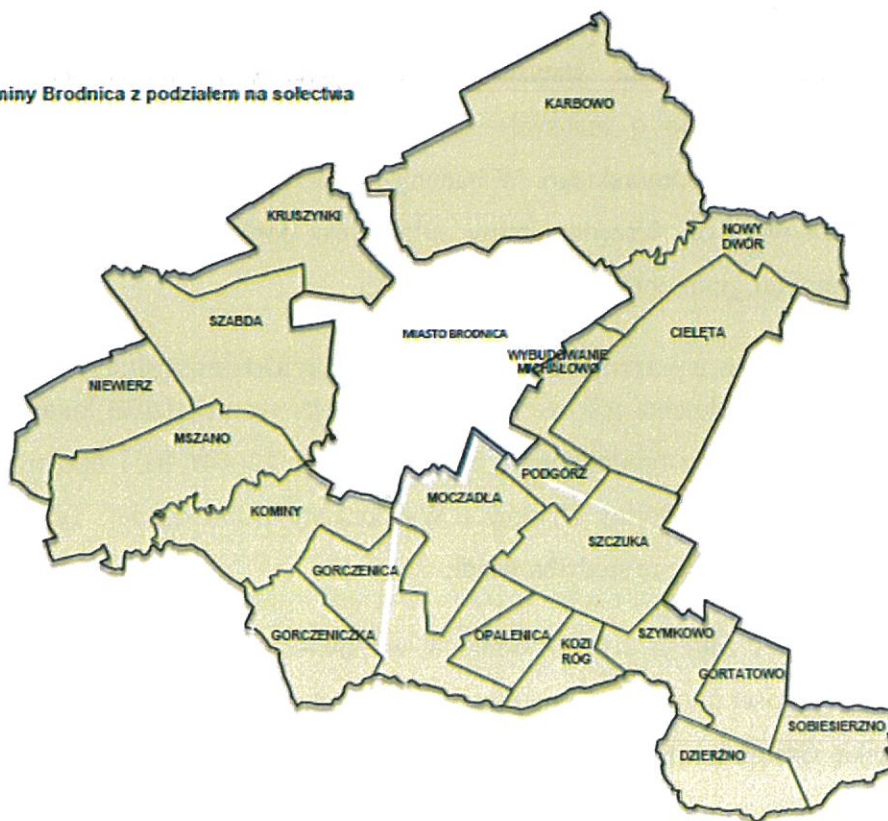

Mapa 1. Położenie Gminy Brodnica w kraju i w Powiecie Brodnickim

Mapa 2. Podział Gminy Brodnica na sołectwa

Mapa Gminy Brodnica z podziałem na sołectwa

Źródło: BIP Urzędu Gminy Brodnica, <http://www.bip.brodnica.ug.gov.pl>

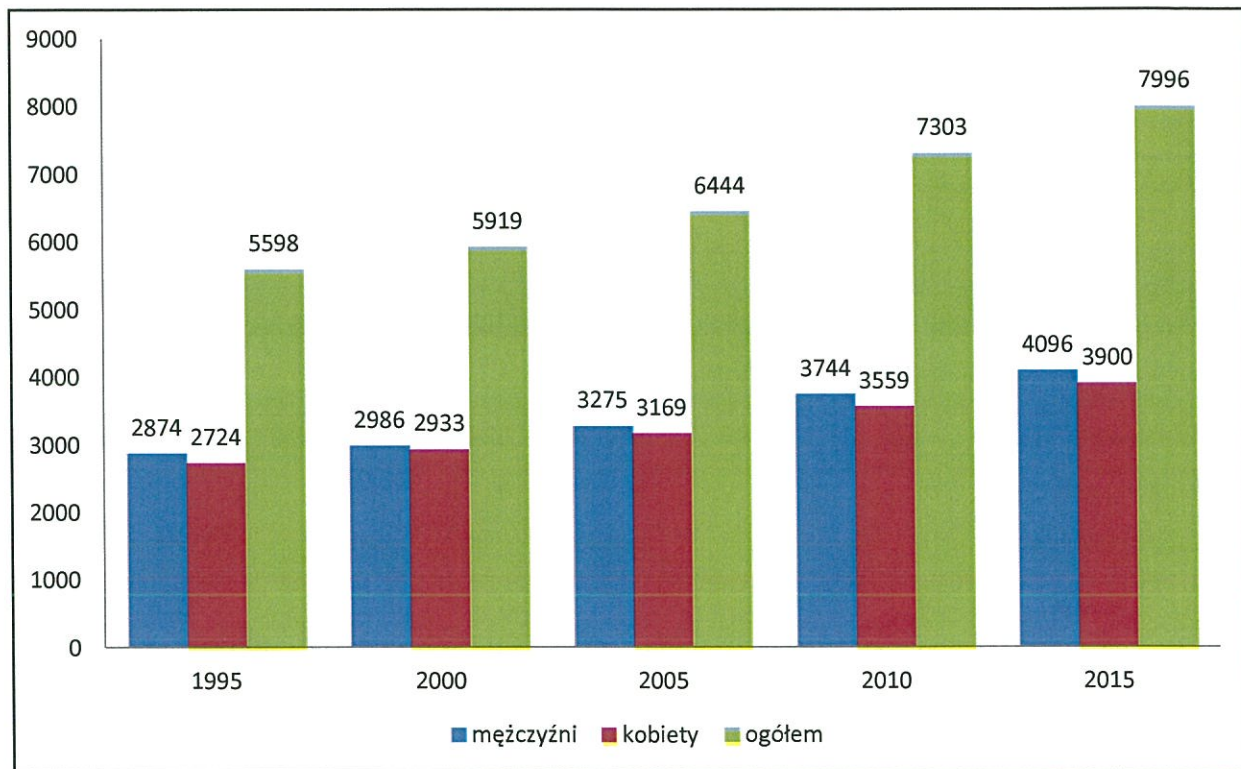
Największy napływ ludności notuje się we wsiach leżących przy terenach podmiejskich tj. w Karbowie, Kruszynekach, Podgórzu, Wybudowaniu Michałowo. Wśród ludności napływowej przeważają osoby w wieku produkcyjnym poniżej 40 roku życia. Są to często ludzie znajdujący się w tzw. „wieku mobilnym”, w którym stosunkowo łatwiej zmienić miejsce zamieszkania i przystosować się do nowych warunków niż osobom starszym.

2.2. Uwarunkowania demograficzne i społeczne

Gmina Brodnica jest jednostką samorządową z największą dynamiką wzrostu liczby ludności w powiecie brodnickim, co pokazują poniższe dane.

Wykres 1. Zmiany demograficzne w Gminie Brodnica w okresie ostatnich 20 lat.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Z przedstawionego wykresu wynika, że ludność na przestrzeni 20 lat wzrosła o 2.398 osób.

Tabela 1. Gmina Brodnica na tle zaludnienia w sąsiednich gminach wiejskich

Nazwa gminy	2010	2014
Bartniczka	4789	4786
Bobrowo	6393	6379
Brodnica	7303	7889
Brzozie	3739	3787
Osiek	4136	4103
Świedziebnia	5302	5349
Zbiczno	4752	4843

Z przedstawionej tabeli wynika, że Gmina Brodnica jest gminą wiejską o największej liczbie ludności w Powiecie Brodnickim. Analizując dane z roku 2014 ludność naszej gminy jest dwukrotnie większa od najmniej licznej gminy w powiecie (o 4.102 osoby).

Tabela 2. Liczba mieszkańców Gminy Brodnica w latach 2010 – 2015

Poszczególne lata	Liczba mieszkańców
2010	7303
2011	7545
2012	7654
2013	7745
2014	7889
2015	7996

Sieć osadniczą gminy tworzy 25 miejscowości, które składają się na 20 sołectw.

Tabela 3. Sołectwa według liczby mieszkańców w 2015 roku.

Wyszczególnienie	<50	50-99	100-199	200-499	500-999	>1000	Suma
Liczba sołectw	0	1	7	8	3	1	20
Liczba ludności	0	81	1008	3067	1906	1934	7996

Z tabeli wynika, że dominują w naszej gminy sołectwa liczące od 200 do 499 mieszkańców. Tylko jedno sołectwo liczy 81 osób. Jest to Nowy Dwór. Największym sołectwem jest Karbowo z stale rosnącą liczbą mieszkańców, która na dzień 31.12.2015r. wynosiła 1934 osoby.

Przestrzenne rozmieszczenie ludności gminy jest bardzo zróżnicowane, najwięcej jest (15) wsi średniej wielkości liczących od 100 do 499 mieszkańców. Łącznie skupiają one 49 % ludności gminy. Wsie duże powyżej 500 osób oraz bardzo małe poniżej 100 osób są mniej licznie reprezentowane. Na wyróżnienie zasługują miejscowości: Karbowo (wzrost o 904 mieszkańców od 1990 r.), Cielęta, Szabda, Gorczenica, Szczuka. Szczegóły w poniższej tabeli.

Tabela 4. Zmiany w liczbie mieszkańców w poszczególnych wsiach w latach 1990-2015.

Lp.	Miejscowość na terenie Gminy Brodnica	Liczba mieszkańców					
		1990	1995	2000	2005	2010	2015
1	Bartniki	72	77	84	81	96	108
2	Bobrowiska	38	40	38	37	40	41
3	Cielęta	458	510	512	552	608	648
4	Wybudowanie Michałowo	155	170	189	257	378	464
5	Drużyny Dworzec	11	12	10	14	18	17
6	Dzierżno	137	156	153	153	152	154
7	Gorczenica	434	502	517	547	572	603
8	Gorczeniczka	75	94	95	94	87	81
9	Gortatowo	169	213	200	209	230	230

10	Karbowo	1008	1076	1160	1434	1693	1912
11	Kominy	68	109	103	90	143	168
12	Kozi Róg	79	116	122	113	115	126
13	Kruszynki	164	138	252	279	335	349
14	Mszano	331	280	277	290	302	318
15	Moczadła	355	380	369	403	412	438
16	Nowy Dwór	113	105	85	83	87	79
17	Niewierz	283	300	299	296	296	295
18	Opalenica	113	108	122	127	133	135
19	Podgórz	153	144	164	170	285	351
20	Szabda	460	497	502	547	574	645
21	Szczuka	417	420	427	463	466	497
22	Szymkowo	180	167	163	168	162	157
23	Sobieszyno	147	152	145	151	147	148
24	Tama Brodzka	34	35	30	30	32	22
25	Tywola	48	57	55	52	49	10
	Razem:	5502	5858	6073	6640	7413	7996

Źródło: Dane na podstawie ewidencji ludności gminy Brodnica

W poniższej tabeli zamieszczono dane dotyczące struktury wiekowej mieszkańców Gminy Brodnica w podziale na mężczyzn i kobiety. Wynika z niej, że osoby w wieku produkcyjnym¹ stanowią obecnie 64,6 % ludności, przedprodukcyjnym 24,7 %, a poprodukcyjnym 10,7 %. Wielkość udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym w stosunku do ilości osób w wieku poprodukcyjnym świadczy o tym, że mieszkańcy Gminy Brodnica to społeczeństwo stosunkowo młode, a w związku z tym niski jest też wskaźnik obciążenia demograficznego tj. stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym do liczby osób w wieku produkcyjnym i wynosi 44.

Tabela 5. Ludność gminy według płci i wieku w 2015 roku

Lp.	Wiek	Mężczyźni	Kobiety	Wszyscy
1.	0-2	149	138	287
2.	3	55	52	107
3.	4-5	113	93	206
4.	6	70	60	130
5.	7	62	59	121

¹ Wiek produkcyjny - wiek zdolności do pracy, tj. dla mężczyzn grupa wieku 18-64 lata, dla kobiet - 18-59 lat (źródło: <http://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/861,pojcie.html>)

6.	8-12	270	261	531
7.	13-15	155	129	284
8.	16-17	104	104	208
9.	18	52	51	103
10.	19-65, 19-60	2800	2363	5163
11.	66-, 61-	266	590	856

Źródło: Dane na podstawie ewidencji ludności gminy Brodnica

Tabela 6. Ruch naturalny ludności w Gminie Brodnica w latach 2010-2015

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Urodzenia	111	97	105	91	110	96
Zgony	72	53	67	53	59	59
Małżeństwa	83	75	74	77	101	136

Źródło: Dane na podstawie ewidencji ludności Gminy Brodnica

Z przedstawionej tabeli nr 6 wynika, że mamy większą ilość urodzeń niż zgonów, czyli dodatni przyrost naturalny oraz wzrost ilości zawieranych małżeństw.

Wnioski:

1. Gmina Brodnica ze względu na swoje specyficzne położenie cechuje się intensywnym (zwłaszcza w porównaniu do pozostałych gmin naszego powiatu) wzrostem liczby mieszkańców. Ta tendencja raczej nie ulegnie zmianie, najwyżej jej tempo może spaść.
2. Zjawisko „starzenia się społeczeństwa” obserwowane w naszym kraju dotyczy także gminy Brodnica, jednakże struktura wiekowa w gminie kształtuje się korzystnie, podobnie jak wskaźnik obciążenia demograficznego oraz przyrost naturalny.

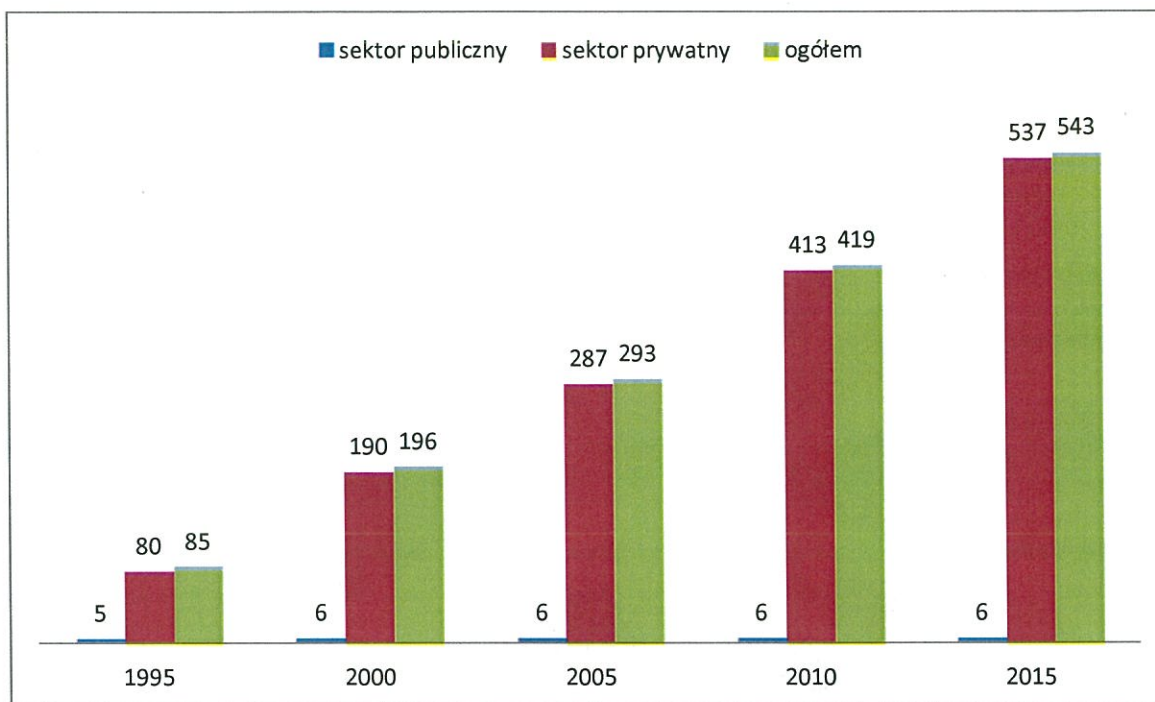
2.3. Przedsiębiorczość i rynek pracy w gminie

Wraz ze wzrostem liczby mieszkańców w gminie wzrasta także liczba podmiotów gospodarczych mających siedzibę na jej terenie. Poniżej zamieszczone zostały dane o ilości podmiotów gospodarczych w latach 1995 - 2015.

Systematycznie zwiększa się ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, znaczący wzrost nastąpił zwłaszcza w okresie ostatnich 5 lat. Z analizy podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wynika, że w Gminie Brodnica dominuje sektor prywatny, a w nim osoby fizyczne.

Wykres 2. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica w okresie ostatnich 20 lat

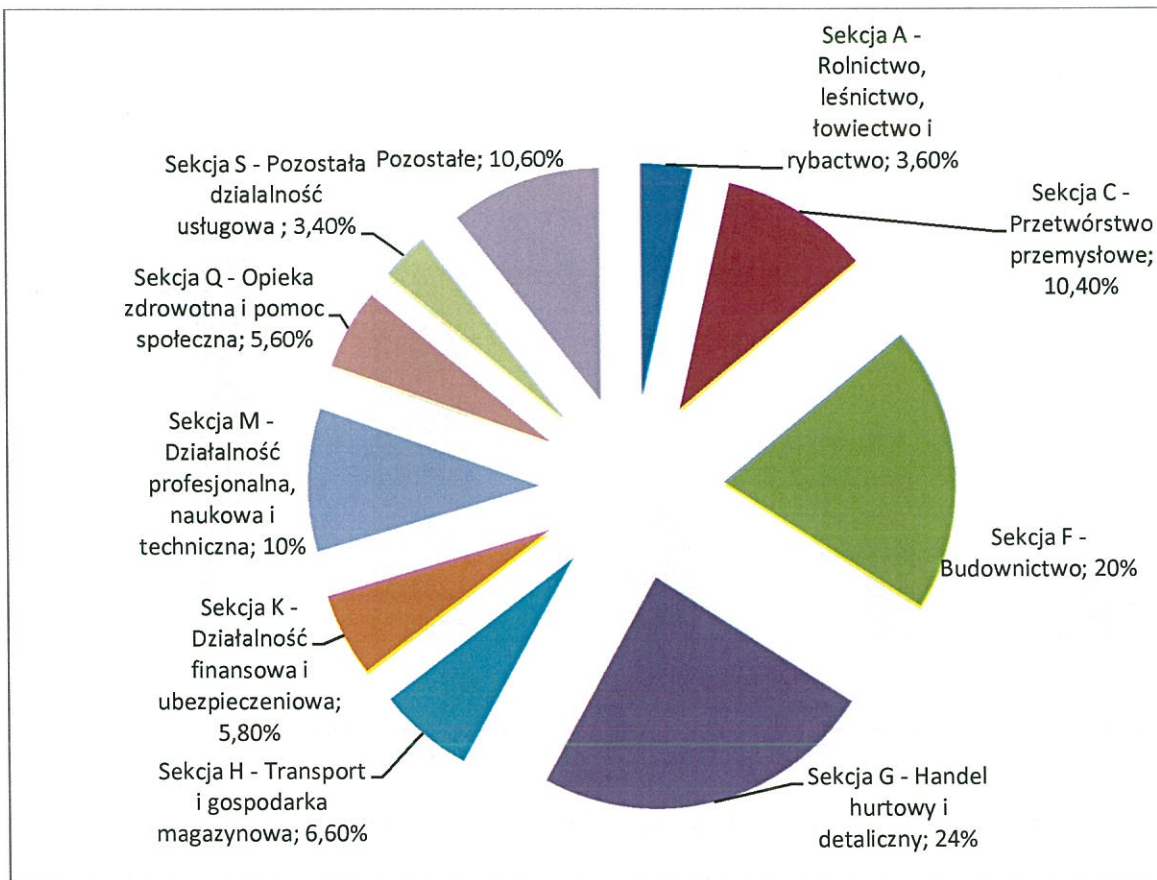
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Jak wskazują dane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej oraz powyższy wykres najczęściej występującymi branżami wśród podmiotów gospodarczych w Gminie Brodnica są:

- działalność usługowa wspomagająca produkcję roślinną,
- naprawa i konserwacja maszyn,
- roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych,
- wykonywanie instalacji elektrycznych,
- wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych, gazowych i klimatyzacyjnych,
- wykonywanie pozostałych robót budowlanych wykończeniowych,
- konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli,
- sprzedaż detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli,
- sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach z przewagą żywności, napojów i wyrobów tytoniowych,
- transport drogowy towarów,
- działalność agentów i brokerów ubezpieczeniowych,
- pozostałe doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania,
- działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne.

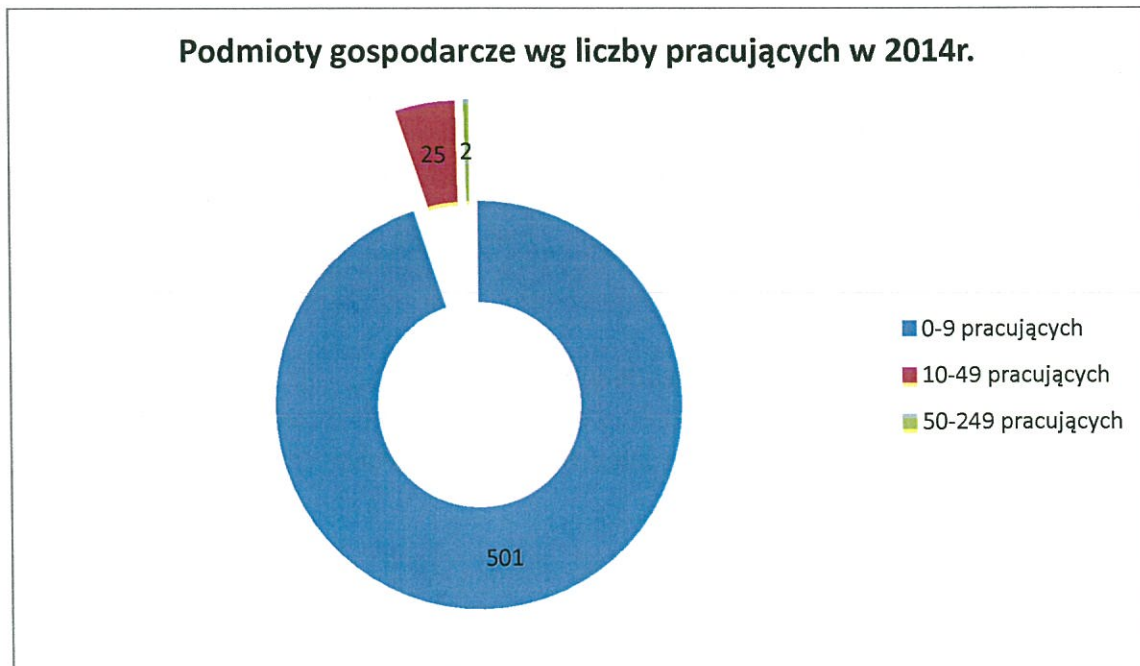

Wykres 3. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica według sekcji PKD w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Wykres 4. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica wg. liczby pracujących w 2014r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Gmina Brodnica jest gminą o dominującej funkcji rolniczej, gdzie produkcja przemysłowa stanowi margines i jest funkcją uzupełniającą.

Tabela 7. Struktura użytków gruntowych Gminy Brodnica w latach 2005-2015

Lp.	Wyszczególnienie	Powierzchnia [ha]						
		2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1.	UŻYTKI ROLNE – razem	8641	8585	8569	8538	8517	8475	8469
	Grunty orne	7758	7724	7709	7685	7662	7633	7627
	Sady	200	184	184	180	180	170	170
	Łąki	435	440	442	440	442	441	441
	Pastwiska	248	237	234	233	233	231	231
2.	LASY	2290	2364	2367	2367	2368	2370	2377
3.	POZOSTAŁE GRUNTY	1736	1720	1731	1761	1781	1823	1822
	w tym tereny mieszkaniowe i przemysłowe	14	41	48	72	78	110	115

Źródło: Starostwo Powiatowe w Brodnicy

W strukturze użytków gruntowych przeważają użytki rolne, które w 2015 roku stanowiły 66,90 % powierzchni ogólnej, co dawało 8.469 ha. Wśród użytków rolnych dominowały grunty orne, zajmujące w 2015 r. powierzchnię 7.627 ha (60,21 %). Drugą pozycją wśród użytków gruntowych zajmują lasy (2.377). Z roku na rok struktura użytków gruntowych Gminy Brodnica ulega zmienia. W ciągu ostatnich 10 lat ogólna powierzchnia użytków rolnych zmniejszyła się o 172 ha, przybyło natomiast lasów o 87 ha i gruntów pozostałych o 86 ha. W wyniku modernizacji ewidencji gruntów i budynków przeprowadzonej przez Starostwo Powiatowe w Brodnicy w latach 2011-2015 duży wzrost nastąpił w terenach mieszkaniowych i przemysłowych, tj. o 67 ha. Najwięcej takich gruntów jest w obrębie Karbowo, Szabda, Wybudowanie Michałowo, Szczuka i Gorczenica.

Na terenie Gminy Brodnica przeważają małe gospodarstwa rolne do 5 ha, w 2015 r. było ich aż 545, co stanowi ponad 55% wszystkich gospodarstw rolnych należących do osób fizycznych. W obecnych czasach bardzo trudno utrzymać się z takiego gospodarstwa. Większość osób prowadzących niewielkie gospodarstwa rolne pracuje jeszcze dodatkowo poza rolnictwem.

Tabela 8. Struktura gospodarstw rolnych osób fizycznych w Gminie Brodnica w latach 2012-2015

Wielkość gospodarstwa w ha	Liczba gospodarstw			
	2012	2013	2014	2015
1-2	282	280	291	285
2-5	249	243	251	260
5-7	92	97	104	107
7-10	121	123	125	120
10-15	100	101	92	91
Powyżej 15	120	117	112	115
Razem	964	961	975	978

Źródło: opracowanie własne

Wnioski:

1. Pomimo zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych na terenie gminy wciąż przeważa funkcja rolnicza, a wśród gospodarstw rolnych widać coraz większą specjalizację.
2. Właściciele małych gospodarstw rolnych bardzo często szukają dodatkowych zarobków poza rolnictwem np. w działających na terenie gminy lub miasta Brodnicy zakładach pracy.
3. Podmioty gospodarcze funkcjonujące w gminie to w zdecydowanej większości małe firmy zatrudniające do 9 pracowników (94,88%), 25 przedsiębiorców zatrudnia od 10 do 49 pracowników a tylko dwóch zatrudnia powyżej 50 do 249 pracowników.
4. Ze względu na brak danych (GUS nie posiada danych w tym zakresie dla poszczególnych gmin) nie można jednoznacznie stwierdzić, ale prawdopodobnie w Gminie Brodnica większość mieszkańców utrzymuje się z pracy poza rolnictwem.

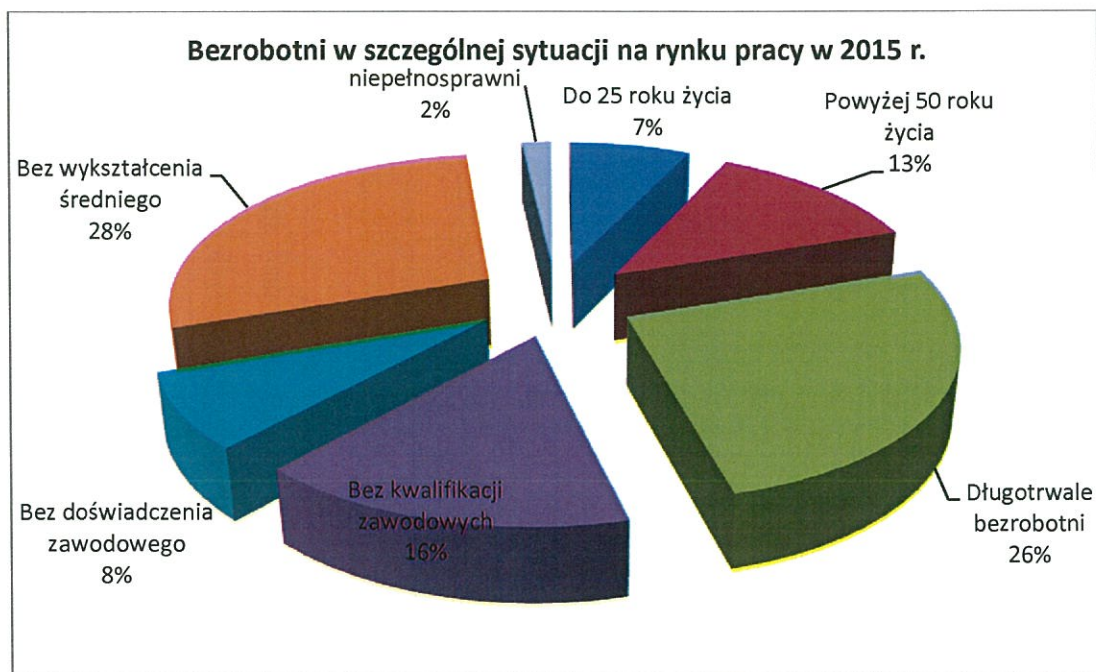
2.4. Sytuacja społeczna

Zjawisko bezrobocia na rynku pracy

Bezrobocie to zjawisko gospodarcze polegające na tym, że pewna część ludzi zdolnych do pracy i jej poszukujących nie znajduje zatrudnienia. Jego miarą jest stopa bezrobocia, będąca relacją liczby zarejestrowanych bezrobotnych do zasobu siły roboczej lub do liczby ludności w wieku produkcyjnym (16-65 lat mężczyźni i 16-60 lat kobiety). Poniżej przedstawione zostały informacje na temat ilości osób bezrobotnych w Gminie Brodnica w latach 2012- 2015.

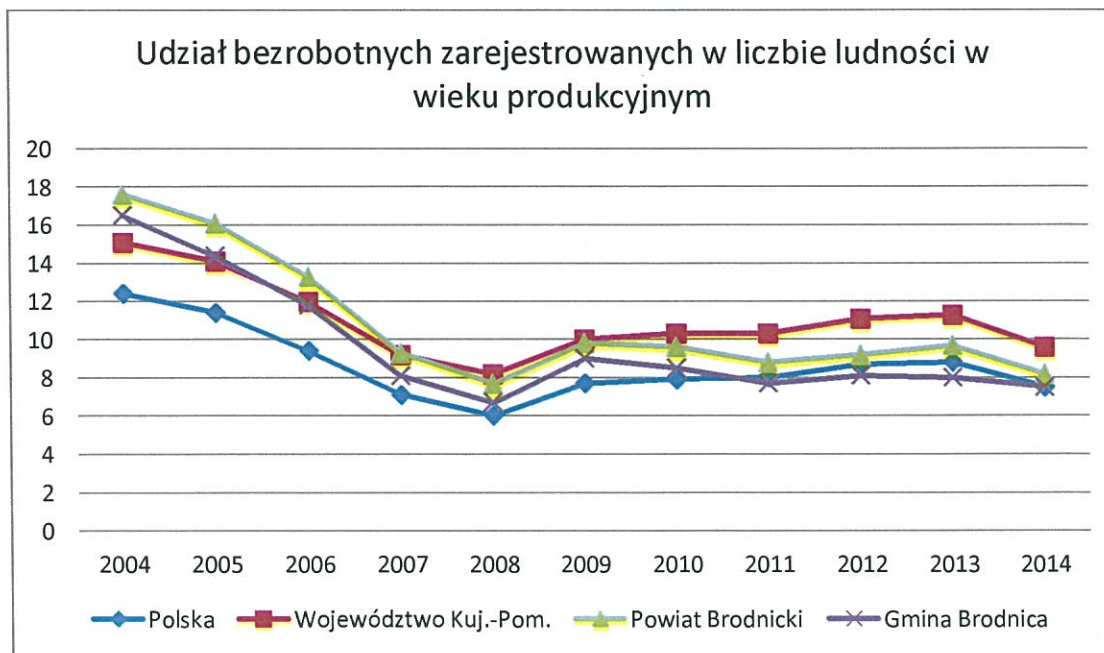

Wykres 5. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Wykres 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle kraju, województwa i powiatu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z GUS (Bank Danych Lokalnych)

Tabela 9. Osoby bezrobotne w Gminie Brodnica w latach 2012-2015.

Wyszczególnienie	2012			2013			2014			2015		
	Mężczyźni	Kobiety	ogółem	Mężczyźni	Kobiety	ogółem	Mężczyźni	Kobiety	ogółem	Mężczyźni	Kobiety	ogółem
1	145	251	396	140	259	399	153	226	379	113	177	290
Bezrobotni z prawem do zasiłku	31	30	61	31	23	54	29	24	53	25	20	45
2	143	241	384	134	239	373	126	208	334	98	157	255
Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy	48	84	132	36	65	101	32	53	85	18	27	45
Do 25 roku życia	34	21	55	40	31	71	47	29	76	48	32	80
Powyżej 50 roku życia	49	142	191	56	140	196	47	138	185	51	112	163
Długotrwale bezrobotni	48	103	151	44	95	139	45	81	126	39	60	99
Bez kwalifikacji zawodowych	24	70	94	19	63	82	19	57	76	14	35	49
Bez doświadczenia zawodowego	110	146	256	110	137	247	106	115	221	92	86	178
Bez wykształcenia średniego	9	4	13	7	8	15	9	11	20	4	7	11
Niepelnospawni												

Źródło: Dane z Powiatowego Urzędu Pracy w Brodnicy

Analizując powyższe dane widzimy, że największą grupę osób bezrobotnych w szczególnej sytuacji na rynku pracy stanowią osoby, które nie posiadają wykształcenia średniego oraz osoby długotrwale bezrobotne, trzecią co do wielkości grupą są osoby bez żadnych kwalifikacji zawodowych.

Wniosek:

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby ludności w wieku produkcyjnym na terenie Gminy Brodnica jest niska i w ostatnich latach zbliżona do średniej krajowej, a porównaniu do danych w tym zakresie wyliczonych dla Województwa Kujawsko – Pomorskiego oraz Powiatu Brodnickiego jest dużo niższa.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Brodnica realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Brodnicy. Podstawowym trzonem jego działalności jest realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej w oparciu o instrumenty, określone w ustawie o pomocy społecznej, a więc podejmowanie takich działań, których celem jest udzielanie osobom różnych form wsparcia, pozwalających na przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie samodzielnie pokonać przy wykorzystaniu własnych umiejętności, możliwości, zasobów i uprawnień.

Tabela 10. Liczba osób i rodzin objętych pomocą GOPS w latach 2012-2015.

Rok	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba kontraktów socjalnych
2012	683	332	1084	66
2013	698	545	1613	44
2014	563	339	1065	52
2015	546	321	971	17

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Brodnicy

Najczęstszymi powodami kwalifikującymi do pomocy są: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, niepełnosprawność, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, z powodu uzależnień, potrzeby ochrony macierzyństwa.

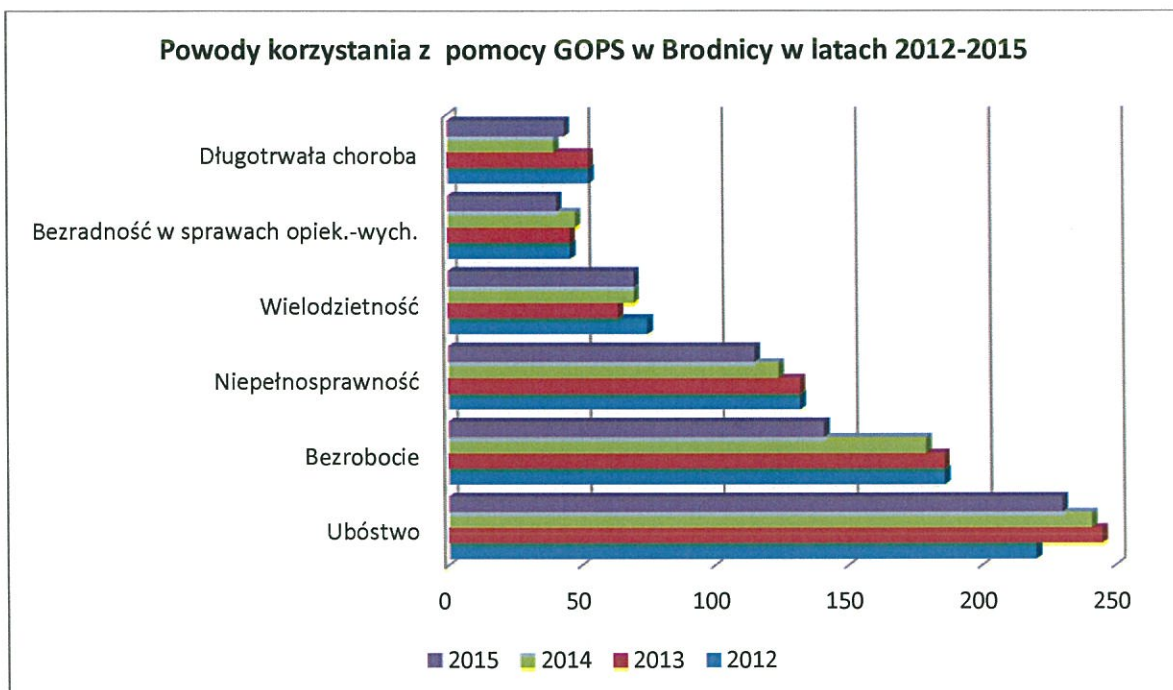
Tabela 11. Formy pomocy świadczone przez GOPS w latach 2012-2015

Forma pomocy	2012			2013			2014			2015		
	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinach	Kwota świadczenia w zł	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Kwota świadczenia w zł	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinach	Kwota świadczenia w zł	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba osób w rodzinach	Kwota świadczenia w zł
Zasilki stałe	38	70	130 509	40	72	150 865	43	73	165 587	40	56	180 121
Zasilki okresowe	114	369	121 183	113	312	133 775	120	357	176 803	106	303	185 426
Zasilki celowe	275	782	164 540	288	773	223 642	284	788	226 572	248	677	218 545
Usługi opiekuńcze	11	12	31 964	11	15	33 594	9	13	58 899	10	14	60 451
Poradnictwo specjalistyczne	-	42	-	-	47	-	-	106	-	45	130	-
Praca socjalna	-	426	-	-	252	-	-	236	-	91	267	-
Odplatność gminy za pobyt w DPS	2	5	30 214	1	1	25 890	2	2	47 410	3	3	55 921
Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (zadanie zlecone)	1	3	14 450	-	-	-	2	8	24 260	3	13	34 578

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Brodnicy

Wykres 7. Powody korzystania z pomocy GOPS w latach 2012-2015.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z GOPS w Brodnicy

Wnioski:

1. Z pomocy społecznej w Gminie Brodnica korzysta około 14% mieszkańców.
2. Głównym powodem korzystania z pomocy społecznej jest ubóstwo i bezrobocie.
3. Szczególnymi grupami wymagającymi wsparcia są osoby niepełnosprawne, osoby starsze oraz rodziny wielodzietne.

Obszary problemowe wymagające rewitalizacji

W Gminie Brodnica do obszarów problemowych wymagających rewitalizacji ze względu na połączenie negatywnych zjawisk społecznych (m.in. zagrożenie wykluczeniem społecznym i ubóstwem), gospodarczych i materialno-przestrzennych (m.in. zły stan infrastruktury komunalnej, zabudowy, przestrzeni publicznej są miejscowości, ale czasem tylko ich części, w których przed laty funkcjonowały Państwowe Gospodarstwa Rolne tj. Karbowo, Cielęta, Kruszyнки oraz Spółdzielni Rolniczych tj. Niewierz, Sobieszyno. W tych obszarach mamy do czynienia z zdecydowanie większą skalą niż w innych rejonach z problemami związanymi z bezrobociem, ubóstwem, wykluczeniem społecznym, nieumiejętnością dostosowania się do nowych uwarunkowań i rzeczywistości gospodarczej. Na tych terenach znajdują się urządzenia infrastruktury technicznej (m.in. wodociągi, kanalizację, itp.) wybudowane kilkadziesiąt lat temu, czasem w złym stanie, wymagające przeprowadzenia gruntowych remontów lub wymiany na nowe.

Wniosek:

Na terenie gminy dotychczas nie wyodrębniono obszarów zdegradowanych w rozumieniu ustawy o rewitalizacji.

Zdrowie

Na terenie Gminy Brodnica nie funkcjonuje żadna przychodnia opieki zdrowotnej. Mieszkańcy gminy korzystają z przychodni i gabinetów oraz opieki zdrowotnej świadczonej w mieście Brodnicy, w tym także Szpitala Powiatowego w Brodnicy.

Od kilku lat Gmina Brodnica zapewnia możliwość korzystania z bezpłatnych programów zdrowotnych dla naszych mieszkańców, w tym:

- program edukacyjny dla dorosłych i młodzieży z zakresu profilaktyki nowotworowej;
- bezpłatne badania z zakresu profilaktyki raka piersi i szyjki macicy;
- „Regionalny Program Profilaktyki Chorób Płuc” - bezpłatne badania RTG płuc i spirometrii;
- „Program Wykrywania zakażeń WZW B i C w Województwie Kujawsko-Pomorskim”.

Gmina Brodnica realizuje także inne programy np.:

- Program Ochrony Zdrowia Psychicznego, w ramach którego odbywały się warsztaty dla uczniów Gimnazjum w Szczuce z zakresu zdrowia psychicznego, radzenia sobie w sytuacjach stresujących, zagrażających zdrowiu, zajęcia edukacyjno-ruchowe dla uczniów szkół podstawowych i oddziałów tzw. „0”, podczas których dzieci uczyły się odreagowywać emocje i stres poprzez taniec oraz zakup literatury do bibliotek szkolnych oraz Gminnej Biblioteki Publicznej w Szczuce;
- każdego roku podczas gminnych imprez o charakterze kulturalnym i sportowym (np. Dożynek Gminnych, Biesiady Kulturalnej Seniorów) przeprowadzane są bezpłatne badania ciśnienia oraz pomiar cukru we krwi;
- przygotowano, wyposażono i uruchomiono 4 gabinety pomocy przedlekarskiej w Gimnazjum w Szczuce, Szkole Podstawowej w Gortatowie, Szkole Podstawowej w Gorczenicy i Szkole Podstawowej w Szabdzie;
- w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii Gminna Komisja ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się m.in. rozpatrywaniem wniosków w przedmiocie uzależnień, przeprowadza rozmowy z osobami uzależnionymi, motywuje ich do zastosowania leczenia odwykowego oraz kieruje na leczenie, opiniuje wnioski dotyczące wydania pozwoleń na sprzedaż i podawanie alkoholu, kontroluje punkty sprzedaży i podawania napojów alkoholowych. Komisja współpracuje z instytucjami zajmującymi się problematyką choroby alkoholowej i przemocy;
- prowadzone są zajęcia z dziećmi i młodzieżą zorganizowane w grupach opiekuńczo-wychowawczych z programem profilaktycznym w Bartnikach, Szabdzie, Karbowie, Cielętach,

Gortatowie, Szczuce i Gorczenicy, w których realizowany jest Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;

- dla dzieci i młodzieży szkolnej organizowane są programy profilaktyczne w formie spektakli teatralnych, koncertów czy wycieczek szkolnych jako alternatywnych form spędzania wolnego czasu.

Mimo wieloletnich działań mających na celu ograniczanie skutków picia alkoholu, problem ten nadal istnieje. Występujące negatywne zdarzenia wymagają ciągłych działań profilaktycznych i zapobiegawczych. Niezwykle ważna jest profilaktyka oraz promocja zdrowia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży szkolnej.

Analizując informacje z różnych środowisk i instytucji można stwierdzić, że:

- w roku 2015 w stosunku do roku 2014 i 2013 znacząco zwiększyła się liczba odnotowanych nietrzeźwych kierowców pochodzących z Gminy Brodnica,
- w roku 2015 w stosunku do roku 2014 i 2013 znacząco zwiększyła się liczba sporządzonych „Niebieskich Kart” na terenie Gminy Brodnica,
- Gminnej Komisji ds. Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jak i Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Brodnicy znany jest 1 przypadek osoby pochodzącej z terenu Gminy Brodnica uzależnionej od narkotyków i dopalaczy. Niepokojące informacje w tym zakresie przedstawiła także KPP w Brodnicy podczas sesji Rady Gminy Brodnica 12 lutego br.

W związku z powyższym należałoby dalej kontynuować podjęte działania, ze szczególnym naciskiem w kierunku podnoszenia świadomości kierowców oraz szeroko pojętego bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego związanych z przeciwdziałaniem nietrzeźwości na drogach (w tym m.in. działania informacyjno-edukacyjne), przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii.

Gmina Brodnica udzielała także wsparcia dla Szpitala i Pogotowia Ratunkowego w Brodnicy przekazując w latach 2007-2011 dotacje na zakup ambulansów ratowniczych, sprzętu i wyposażenia dla szpitalnego oddziału dziecięcego. Także po odłączeniu się Szpitala Powiatowego w Brodnicy od Regionalnego Szpitala Specjalistycznego w Grudziądzu wspieramy jego działalność: w 2014 r. zakupiliśmy kardiomonitoring za około 80.000 dla Szpitala w Brodnicy, natomiast w 2015r. udzieliliśmy 78.000 zł dotacji na zakup specjalistycznego wyposażenia dla szpitala.

Wnioski:

1. Na terenie Gminy Brodnica realizowane są programy prozdrowotne oraz promocja zdrowego stylu życia.
2. Mała liczba osób korzysta z proponowanych programów i dlatego efekty ich funkcjonowania nie są w pełni zadowalające.
3. Gmina wspiera Powiat Brodnicki w realizacji rozbudowy i doposażenia szpitala w Brodnicy licząc na to, że poprawi się mieszkańcom Gminy Brodnica dostępność do wysokiej jakości usług szpitalnych.

Oświata i wychowanie

Obecnie system oświaty w naszej gminie obejmuje szkoły podstawowe wraz z oddziałami przedszkolnymi i szkołę gimnazjalną. W Gminie Brodnica funkcjonują 3 szkoły podstawowe sześcioklasowe: Szkoła Podstawowa w Szabdzie, Szkoła Podstawowa w Gorczenicy, Szkoła Podstawowa w Gortatowie oraz filia tej szkoły w Cielętach, a także jedno Gimnazjum w Szczuce.

Tabela 12. Liczba dzieci w poszczególnych obwodach szkół gminnych

Rok urodzenia	Liczba urodzonych dzieci w obwodach szkół				
	SP Szabda		SP Gorczenica	SP Gortatowo wraz z Cielętami	Razem
	ogółem	w tym z Karbowa			
2009	66	28	25	41	132
2010	46	27	20	44	110
2011	46	27	19	31	96
2012	49	30	17	38	104
2013	47	29	12	26	85
2014	48	26	23	39	110
2015	47	20	17	32	96
Razem	349	187	133	251	733

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności Urzędu Gminy Brodnica.

W Gminie Brodnica nie ma funkcjonujących przedszkoli publicznych. Znajdują się natomiast 2 przedszkola niepubliczne, do których w chwili obecnej uczęszcza 37 dzieci (docelowo może uczęszczać 45 dzieci). Przy 3 szkołach podstawowych i 1 filialnej (SP Szabda, SP Gorczenica, SP Gortatowo wraz z Filią w Cielętach) funkcjonuje 7 oddziałów przedszkolnych, w których wychowaniem przedszkolnym objętych jest 117 dzieci (wg stanu na dzień 30.09.2015r.).

W związku z reformą oświaty i zmianą prawa w tym zakresie czeka nas wiele zmian w zakresie oświaty. Z dniem 1 września 2019 r. na mocy ustawy oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne w szkole podstawowej staną się przedszkolem. Jednocześnie przedszkole to stworzy zespół ze szkołą podstawową, w której dotychczas działał oddział przedszkolny lub oddziały przedszkolne.

Tabela 13. Rzeczywiste liczby dzieci i uczniów w szkołach prowadzonych przez Gminę Brodnica.

Rok szkolny	Przedszkole (3-5 latki)	Liczba dzieci w oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych	Liczba uczniów - Szkoła podstawowa	Liczba uczniów – Gimnazjum	Razem / w tym uczniów
2010/2011	0	78	290	142	510 / 432
2011/2012	0	120	284	149	553 / 433
2012/2013	0	138	316	145	599 / 461
2013/2014	0	128	340	160	628 / 500
2014/2015	0	113	388	158	659 / 546
2015/2016	0	117	443	166	726 / 609

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SIO – stan na dzień 30.09.danego roku.

Tabela 14. Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych na dzień 30.09.2015r.

Placówka	Liczba klas - oddziałów przedszkolnych			Liczba miejsc w placówce			Liczba dzieci uczęszczających
	Ogółem	Uruchomionych	Oddział łączony	Ogółem	5 i >5 godz. dziennie	do 5 godz. dziennie	
Oddział przedszkolny SP Gorczenica	2	1	-	42	42	-	25
Oddział przedszkolny w Mszanie SP Szabda	2	2	-	23	23	-	22
Oddział przedszkolny w Karbowie SP Szabda	1	1	-	13	-	13	13
Oddział przedszkolny SP Gortatowo	2	2	-	35	35	-	35
Oddział przedszkolny w Cielętach SP Gortatowo	1	1	1	14	14	-	22
Łącznie w gminnych oddziałach przedszkolnych	8	7	1	127	114	13	117
Liczba dzieci z Gminy Brodnica uczęszczających 30.09.2015r. do przedszkoli w innych gminach	-	-	-	-	-	-	111

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z SIO.

Jak widać w powyższej tabeli znacząco duża grupa dzieci uczęszcza do przedszkoli znajdujących się w sąsiednich gminach, łącznie we wrześniu br. wykazano aż 111 dzieci.

Tabela 15. Stopień zaspokojenia potrzeb na miejsca wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Brodnica.

Lp.	Dzieci urodzone w latach	Liczba dzieci	Liczba miejsc w przedszkolach		% zaspokojenia potrzeb
			Publicznych	Niepublicznych	
1	2007-2009	320	0	0	0
2	2008-2010	362	0	0	0
3	2009-2011	338	0	0	0
4	2010-2012	310	0	15	4,84
5	2011-2013	285	0	15	5,27
6	2012-2014	299	0	40	13,38

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z ewidencji ludności UG Brodnica na dzień 31.12.2015r. oraz z SIO.

Wnioski:

1. Duża grupa dzieci naszych mieszkańców uczęszcza do przedszkoli w innych gminach, zwłaszcza w mieście Brodnica. Liczba miejsc w funkcjonujących na terenie gminy oddziałach przedszkolnych oraz w przedszkolach niepublicznych nie jest wystarczająca, aby zapewnić w niedalekiej przyszłości opiekę przedszkolną wszystkim dzieciom w wieku 3-6 lat.
2. Liczba pomieszczeń do prowadzenia zajęć jest zbyt mała w Szkole Podstawowej w Gortatowie, w związku z przeznaczeniem nowych pomieszczeń na potrzeby oddziałów przedszkolnych oraz brakiem sali sportowej.
3. W Szkole Podstawowej w Szabdzie jest za mało pomieszczeń ze względu na uczęszczanie do tej szkoły coraz większej liczby dzieci z Karbowa ale także z Kruszynek i Bartnik.
4. Budynek filii SP w Gortatowie znajdujący się w Cielećtach jest zbyt mały, aby mogły w nim uczyć się dzieci w klasach I-III oraz mogła być realizowana opieka przedszkolna dzieci w wieku 3-6 lat.
5. W Karbowie w każdym roczniku jest taka liczba dzieci, że mogłaby istnieć odrębna szkoła podstawowa jednociągowa.

Dowóz uczniów do szkół Gminy Brodnica.

Obowiązkiem gminy jest zapewnienie bezpłatnego dowozu i opieki w czasie przewozu dziecka (lub zwrot kosztów przejazdu dziecka i opiekuna środkami komunikacji publicznej, jeżeli dowożenie zapewniają rodzice) do najbliższego publicznego przedszkola, oddziału przedszkolnego w szkole podstawowej lub publicznej innej formy wychowania przedszkolnego w określonych ustawowo przypadkach. W Gminie Brodnica ponad połowa (55% w roku szkolnym 2014/2015) uczniów

uczęszczających do szkół jest dowożona autobusami szkolnymi oraz kilkoro prywatnie przez rodziców, co powoduje znaczne koszty.

Odnotowujemy corocznie wzrost liczby rodziców deklarujących uczęszczanie ich dzieci do szkół gminnych co powoduje, że zwiększa się liczba dzieci uprawnionych do dowożenia - szczególnie z rejonu Kruszynek, Bartnik i Karbowa. W ostatnim roku szkolnym liczba uprawnionych do dowozu dzieci tylko z tego rejonu wzrosła łącznie o około 30 uczniów. Dodatkowo gmina od września 2015r. dowozi dzieci z Cieląt i okolic, w tym 5 do Szkoły Filialnej w Cielętach i 8 do Szkoły Podstawowej w Gortatowie oraz 4 do Gimnazjum w Szczuce.

Tabela 16. Organizacja transportu uczniów do szkół w roku szkolnym 2014/2015.

	Wychowankowie oddziałów przedszkolnych	Uczniowie w klasach I-IV w szkołach podstawowych	Uczniowie w wyższych klasach szkoły podstawowej oraz uczniowie w gimnazjach	Uczniowie niepełnosprawni	Razem
Liczba uczniów uprawnionych do bezpłatnego transportu do szkoły	50	116	144	6	316
Liczba uczniów przewożonych na koszt gminy	59	140	160	6	365
w tym:					
Zakontraktowany przewoźnik	55	129	152	2	338
Rodzice ze zwrotem kosztów	1	1	0	4	6
Bilety komunikacji publicznej zakupione przez gminę	3	10	8	0	21

Wnioski:

1. Pomimo złożonego systemu szkolnego w gminie istnieje sieć bezpiecznego, zgodnego z prawem dowożenia dzieci i uczniów do szkół w formie, która zabezpiecza potrzeby w tym zakresie, jednocześnie będąc niezbędnym i ważnym elementem funkcjonowania oświaty.
2. Zwiększające się zainteresowanie szkołami gminnymi powoduje wzrost kosztów związanych z organizacją dowożenia.
3. W związku z problemami komunikacyjnymi występującymi w niektórych rejonach gminy (np. w Kozim Rogu, Opalenicy, Mszanie) organizacja dowożenia w systemie kursów otwartych mogłaby rozwiązać problemy transportowe mieszkańców tych miejscowości.

Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego

W ramach środków z budżetu Gminy Brodnica przeznaczonych na kulturę co roku odbywa się wiele imprez lokalnych i ponadlokalnych organizowanych przez Urząd Gminy Brodnica i szkoły

gminne. Na terenie gminy działa również Gminna Biblioteka Publiczna w Szczuce, będąca samorządową instytucją kultury. Biblioteka w Szczuce znajduje się na parterze budynku przy Gimnazjum w Szczuce. Placówkę prowadzi kierownik biblioteki, który zarządza działalnością biblioteki macierzystej i filii w Szabdzie, mieszczącej się w dobudowanej części świetlicy wiejskiej. Najważniejsze imprezy organizowane przez GBP w Szczuce to:

- a) Gminny Przegląd Palm Wielkanocnych,
- b) Biesiada Kulturalna Seniorów.

Niżej wymieniono ważniejsze imprezy i zadania o charakterze kulturalnym i edukacyjnym prowadzone na terenie Gminy Brodnica:

- a) dożynki - gminna impreza coroczna,
- b) Gminny Konkurs pt. „Spotkania u Królowny Anny Wazówny”,
- d) Gminny Konkurs Recytatorski pt. „Poeci Dziecięcej Radości”,
- f) Gminny Festiwal Twórczości Przedszkolaków – Konkurs Recytatorski,
- g) Gminny Konkurs Ortograficzny „O Pióro Wójta Gminy Brodnica”,
- h) Gminny Konkurs Matematyczny klas I-III SP oraz Gminny Konkurs Matematyczny o Puchar Wójta dla klas V-VI szkół podstawowych,
- i) Gminny Konkurs z Języka Angielskiego (dla uczniów szkół podstawowych),
- j) od 2014 organizowany jest dla uczniów gimnazjów Gminny Konkurs Wiedzy o Samorządzie Terytorialnym,
- k) uczniowie z Gimnazjum w Szczuce co roku biorą udział w przeglądzie dorobku kulturalnego gimnazjów w Brodnickim Domu Kultury.

Gmina wspiera finansowo funkcjonowanie zespołów śpiewaczych: „Karbowanie”, „Szczupanki” i „Czerwone Korale” oraz działalność KGW, w tym m.in. przygotowania pokazów kulinarnych i warsztatów rękodzielniczych, organizacji spotkań wigilijnych zorganizowanych przez KGW dla mieszkańców naszej gminy.

Na terenie Gminy Brodnica działają trzy ochotnicze straże pożarne nie będące w Krajowym Systemie Ratownictwa. Środki budżetowe przeznaczone są na popularyzację historii i tradycji ruchu strażackiego i wiedzy z zakresu ochrony przeciwpożarowej. W szczególności na organizację „Dnia Strażaka”, organizację dla dzieci i młodzieży Ogólnopolskiego turnieju wiedzy pożarniczej „Młodzież zapobiega pożarom” oraz na organizację dla dzieci i młodzieży Ogólnopolskiego konkursu plastycznego „Zapobiegajmy pożarom”.

Wnioski:

1. Rozwój kultury i twórczości na terenie Gminy Brodnica jest niezbędnym elementem tworzenia wspólnoty samorządowej.
2. Poprzez występujące różnorodne działania umożliwiające spełnianie różnych zainteresowań i pasji mieszkańców Gminy Brodnica, pogłębia się integracja różnych środowisk i pokoleń; również dzięki udziałowi w imprezach kulturalno-oświatowych, działalności kół gospodyń wiejskich i zespołów śpiewaczych.
3. Na terenie Gminy Brodnica brak jest instytucji kultury, innych niż Gminna Biblioteka Publiczna w Szczuce.

Kultura fizyczna i sport

Działania w zakresie sportu prowadzone są na terenie Gminy Brodnica przez Urząd Gminy Brodnica, szkoły gminne, UKS-y działające przy szkołach (w tym UKS „MARATON”, UKS „PIAST” i UKS „KORCZAKI”), Ochotnicze Straże Pożarne oraz tzw. „podwórkowe” - aktywne grupy osób z Gminy Brodnica tworzące drużyny seniorów, młodzików oraz dzieci i młodzieży szkolnej grające w piłkę nożną oraz uprawiający różne dyscypliny sportu.

W ostatnich latach znaczna część środków budżetu gminy była przeznaczana na budowę różnego rodzaju obiektów sportowych (najczęściej przy szkołach) i rekreacyjnych, z wykorzystaniem także środków zewnętrznych, głównie z Unii Europejskiej.

Tabela 17. Obiekty sportowe w Gminie Brodnica

Lp.	Rodzaj obiektu	Rok oddania do użytkowania
1.	Boisko do piłki nożnej w Karbowie z nawierzchnią trawiastą	1999
2.	Hala sportowa w Gorczenicy o wymiarach 18 m x 37 m	2002
3.	Boisko do piłki nożnej w Gorczeniczce z nawierzchnią trawiastą	2005
4.	Boisko w Opalenicy	2006
5.	Sala sportowa w Szabdzie o wymiarach 12 m x 24 m	2007
6.	Boisko do piłki nożnej w Gorczenicy z nawierzchnią trawiastą	2007
7.	Boisko do piłki nożnej o wymiarach 30,0m x 62m w Szczuce z nawierzchnią ze sztucznej trawy (boisko Orlik)	2009
8.	Boisko uniwersalne wielozadaniowe o wymiarach 19,1 m x 32,1 m w Szczuce z nawierzchnią poliuretanową do koszykówki, piłki siatkowej, piłki ręcznej (boisko Orlik)	2009
9.	Sala sportowa w Szczuce o wymiarach 12 m x 24	2011
10.	Bieżnia sportowa okólna Gorczenicy z nawierzchnią z kortową z mączki ceglanej	2012
11.	Boisko uniwersalne wielozadaniowe o wymiarach 44 m x 26 m w Gortatowie z nawierzchnią poliuretanową (piłka nożna na zasadach piłki halowej, siatkówka, koszykówka)	2012
12.	Boisko uniwersalne wielozadaniowe o wymiarach 30,2 m x 17 m w Szabdzie z nawierzchnią poliuretanową (siatkówka, koszykówka, badminton)	2012
13.	Boisko uniwersalne wielozadaniowe o wymiarach 31 m x 17 m w Mszanie z nawierzchnią poliuretanową (siatkówka, koszykówka)	2012
14.	Boisko piłkarskie o wymiarach 31,0 m x 17,0 m w Mszanie z nawierzchnią trawiastą	2012
15.	Boisko do piłki nożnej o wymiarach 25,0 m x 38,0 m w Kruszynekach z nawierzchnią trawiastą	2012
16.	Boisko do piłki siatkowej w Gorczeniczce z nawierzchnią piaskową	2012
17.	Siłownia zewnętrzna w Karbowie (ul. Jaśminowa)	2014
18.	Siłownia zewnętrzna w Szczuce	2014
19.	Siłownia zewnętrzna w Podgórzu	2014

Szkoła Podstawowa w Gortatowie jest obecnie jedyną szkołą, która nie posiada własnej sali sportowej. Obecnie dzieci ćwiczą na korytarzu szkoły lub korzystają ze sali sportowej w Szczuce lub Gorczenicy.

Do imprez sportowych organizowanych na terenie Gminy Brodnica należą:

- „Wiosenne Wyścigi” – jest to impreza sportowa odbywająca się w sali sportowej w Szabdzie dla najmłodszych uczniów gminnych szkół podstawowych,
- Gminna Spartakiada Lekkoatletyczna w Gortatowie dla uczniów klas VI-VI szkół podstawowych,
- Gminny Trójbój Lekkoatletyczny na boisku w Gortatowie – w tych zawodach uczestniczą reprezentacje z gminnych szkół podstawowych z Gorczenicy, Gortatowa i Szabdy,
- Gminny Czwórbój Lekkoatletyczny w Gorczenicy (w tym m.in. biegi, skok w dal, rzuty piłką),
- „5 piłkarskie” – Gminny Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Brodnica dla uczniów gimnazjów,
- od 2010r. corocznie odbywa się „Bieg Napoleoński” – zawodnicy biegną drogami gminnymi w Szabdzie i Mszanie na dystansie 5 i 10 km, odbywają się również biegi towarzyszące dla dzieci i młodzieży szkolnej na krótszych dystansach,
- Gminny Turniej Sołectw organizowany jest głównie jako sportowa impreza towarzysząca ważnym wydarzeniom gminnym o charakterze kulturalno-sportowym, takim jak np. festyny czy Dożynki Gminne,
- Gminny Turniej Tenisa Stołowego w hali sportowej w Gorczenicy,
- Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Brodnica z Okazji Święta Niepodległości w hali sportowej w Gorczenicy.

W gminnych obiektach sportowych prowadzone są także różnego rodzaju programy sportowe:

- w okresie od marca do listopada (począwszy od 2010r.) na boiskach „Orlik” w Szczuce odbywają się zajęcia sportowe prowadzone przez 2 animatorów sportu zatrudnianych przez Gminę Brodnica,
 - od 2012r. zatrudniany jest na hali sportowej w Gorczenicy opiekun obiektu, który podczas gminnych imprez sportowych pełni także rolę animatora sportu oraz sezonowo (np. w okresie ferii zimowych) zatrudniani są także opiekunowie sal sportowych w Szabdzie i w Szczuce,
- c) w okresie ferii zimowych, na gminnych salach sportowych zatrudniani są animatorzy sportu, prowadzący zajęcia z osobami, które przybędą na sale,
- d) od roku 2013 zatrudniamy opiekunów gminnych boisk sportowych w: Karbowie, Mszanie, Szabdzie, Kruszynkach, Gorczenicy, Gorczenicze, Gortatowie i Opalenicy.

Wnioski:

1. Do rozwijania aktywności sportowej mieszkańcy Gminy Brodnica mogą korzystać z różnorodnej istniejącej na terenie gminy bazy sportowej.
2. Aktywność mieszkańców Gminy Brodnica w czynnym uczestnictwie w sporcie i rekreacji ruchowej jest zbyt mała.
3. Szkoła Podstawowa w Gortatowie jest jedyną szkołą, przy której nie znajduje się sala sportowa.
4. Na terenie gminy brak jest pełnowymiarowego boiska do piłki nożnej z infrastrukturą lekkoatletyczną.

2.5. Infrastruktura techniczna i gospodarka komunalna

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Brodnica realizując zadanie własne w zakresie gospodarki wodociągowej zarządza dwoma czynnymi stacjami uzdatniania wody zlokalizowanymi we wsiach Szymkowo i Mszano, jedną pompownią wody znajdującą się we wsi Szczuka podnoszącą ciśnienie dla odbiorców we wsiach: Cieleća, Wyb. Michałowo i Bobrowiska oraz rozdzielczą siecią wodociągową o łącznej długości 176,7 km, oraz nieczynnym ujęciem wody w Karbowie, które wyposażone jest w 3 studnie głębinowe, z których jedna zachowała pełną pierwotną wydajność w wysokości 41 m³/h i może być dalej eksploatowana. Sieć wodociągowa uzbrojona jest w ponad 610 naziemnych hydrantów pożarowych. Od sieci tej wykonanych jest 1857 przyłączy o łącznej długości 65 km wg stanu na 31 grudnia 2015 r. Hydrofornia w Szymkowie uzdatnia wodę z czterech studni głębinowych, z których dwie znajdują się we wsi Szymkowo a kolejne dwie we wsi Szczuka. Hydrofornia w Mszanie uzdatnia wodę z trzech studni głębinowych, z których dwie znajdują się we wsi Mszano a jedna we wsi Szabda.

W roku 2013 obydwie hydrofornie zostały zmodernizowane i wybudowane zostały dwie studnie głębinowe; jedna w Szczuce dla zwiększenia zasobów wody dla hydroforni w Szymkowie a druga w Mszanie w dolinie Drwęcy dla zwiększenia zasobów wody dla hydroforni w Mszanie.

Hydrofornia w Szymkowie zasila w wodę następujące miejscowości: Sobieszyno, Gortatowo, Dzierżno, Szymkowo, Kozi Róg, Szczuka, Podgórz, Gorczenica, Gorczeniczka, Opalenica, Kominy, Moczadła, Cieleća, Wybudowanie Michałowo oraz Bobrowiska i Nowy Dwór.

Hydrofornia Mszano zasila w wodę następujące miejscowości: Mszano, Szabda, Niewierz, Kruszynki i Bartniki.

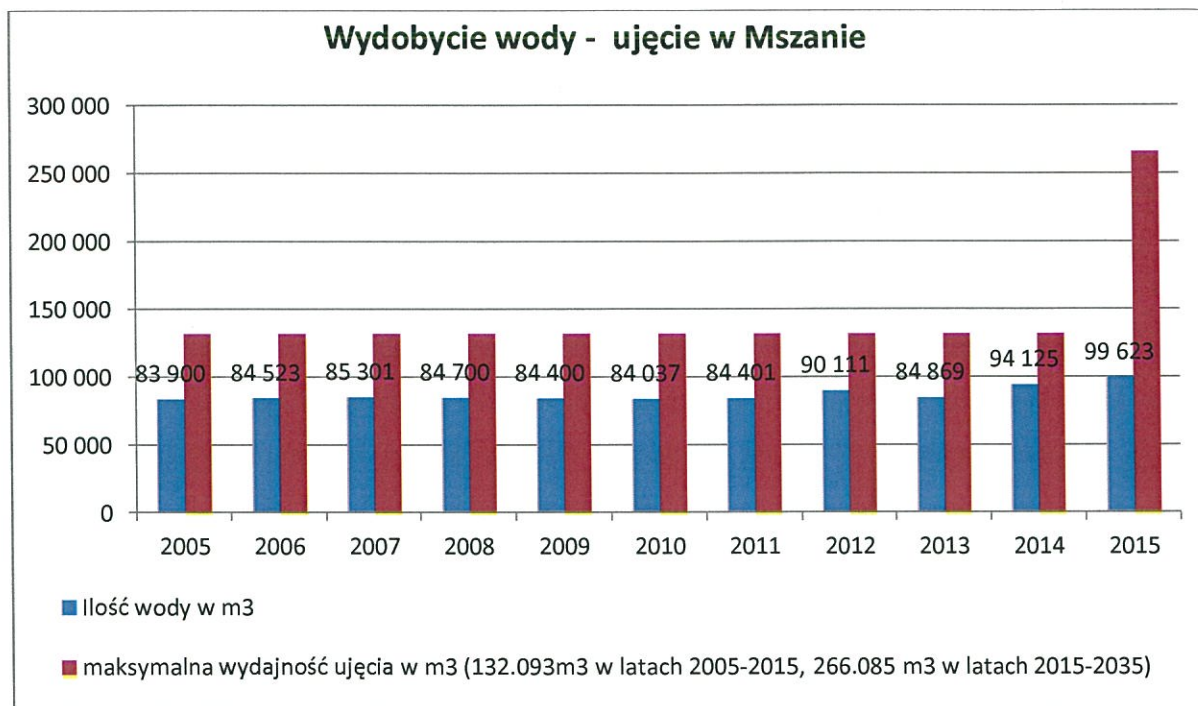
Tabela nr 18. Podstawowe informacje o ujęciach wody

Miejscowość, w której znajduje się ujęcie wody	Wydajność ujęcia w m ³ wg pozwolenia wodnoprawnego		Produkcja wody uzdatnionej w roku 2015 w m ³	Ilość przyłączy w sztukach
	Q _{śr.dobowo.}	Q _{max}		
Karbowo ^(*)	1 900 ^(*)	694 960 ^(*)	116 200 ^(*)	447
Mszano	489	266 085	99 600	424
Szymkowo	927	338 356	246 460	986

(*)-ujęcie nieczynne od 1998 roku w związku z tym brak aktualnego pozwolenia wodnoprawnego a zaopatrzenie w wodę odbywa się z miasta Brodnicy.

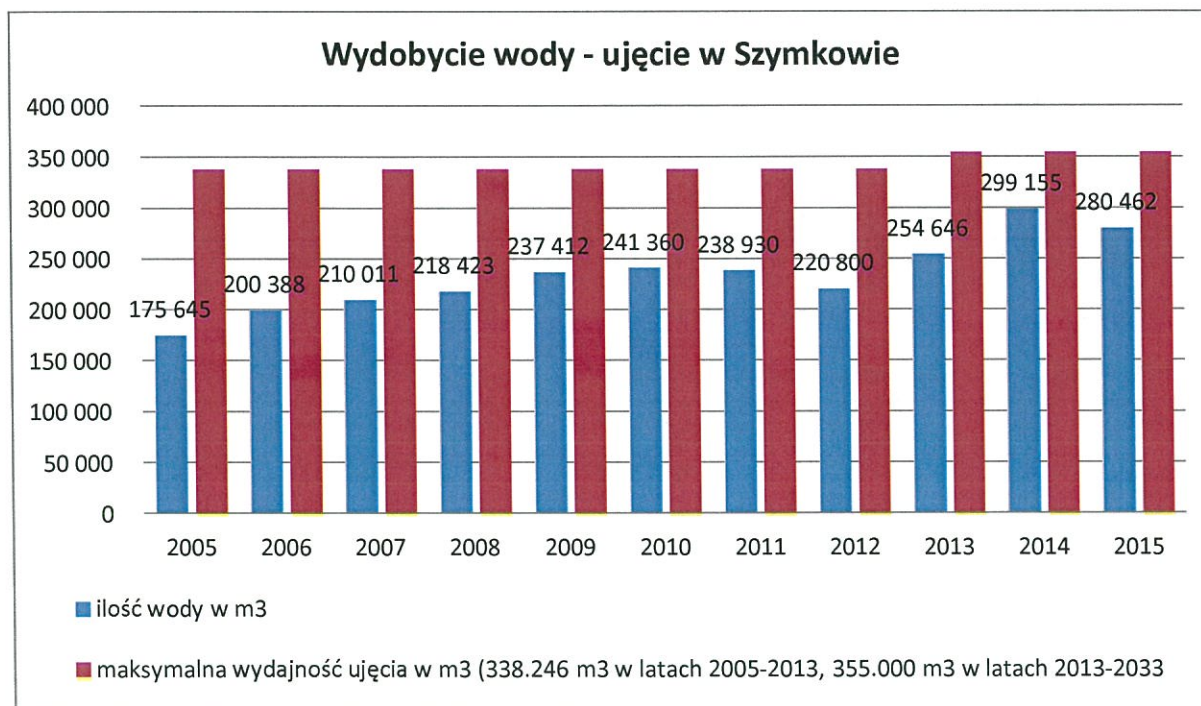

Wykres 8. Wydobyte wody na ujęciu w Mszanie w latach 2005-2015.

Źródło: opracowanie własne

Wykres 9. Wydobyte wody na ujęciu w Szymkowie w latach 2005-2015.

Źródło: opracowanie własne

Wody w ujęciach nie powinny brakować. Sieć co roku się wydłuża. Odbiorów przybywa. Rocznie wydaje się przeszło 100 warunków na przyłącza do sieci. Okresowo podczas zwiększonego rozbioru wody występują problemy z zapewnieniem ciągłości jej dostaw do niektórych miejscowości

zaopatrywanych przez hydrofornię w Szymkowie. Trudności z dostarczeniem odpowiednich ilości wody nie wynikają z jej braku na ujęciu, lecz z przestarzałej infrastruktury przesyłowej. Średnice rur na początkowych kilometrach od hydroforni nie zostały przewidziane do przesyłu tak dużych ilości wody jak to się dzieje obecnie. W celu poprawy sytuacji wybudowana zostanie magistrala przesyłowa z rur o średnicy 300 mm do miejscowości Szczuka, co powinno opanować sytuację. Projekt inwestycji jest opracowany, a jej wykonanie nastąpi w tym roku.

Wnioski:

1. Negatywnie odczuwa się brak ujęcia wody w Karbowie.
2. Sieć wodociągowa w Gminie Brodnica bardzo szybko się rozbudowuje, ale za jej rozwojem nie nadążają potrzeby w zakresie budowy linii tranzytowych wody.
3. Długotrwanie panująca susza powoduje, że ujęcie wody w Szymkowie jest okresowo przeciążone.

Gospodarka kanalizacyjna

W zakresie gospodarki kanalizacyjnej gmina zarządza 40 przepompowniami ścieków, dzięki którym możliwy jest sprawny odbiór i przesył ścieków do oczyszczalni miejskiej oraz 9 przepływomierzami zliczającymi ilości odprowadzanych ścieków oraz siecią kanalizacji sanitarnej, której łączna długość (bez przykanalików) wynosi 57,7 km. Od sieci tej prowadzi do odbiorców usług 610 przyłączy o długości około 12 km.

Tabela nr 19 . Ilość przyłączy kanalizacyjnych w miejscowościach Gminy Brodnica

Lp.	Sołectwo/miejscowość	Ilość przyłączy w miejscowości
1.	Szczuka	73
2.	Ciełeta	57
3.	Wybudowanie Michałowo	24
4.	Podgórz	53
5.	Gorczenica	10
6.	Moczadła	7
7.	Kominy	6
8.	Kruszynki/Bartniki	36
9.	Niewierz	9
10.	Szabda	61
11.	Mszano	32
12.	Karbowo	242
	Razem	610

Z kanalizacji korzysta około 2440 osób, około 1000 osób odprowadza ścieki do 267 oczyszczalni przyzagrodowych, a 4,5 tysiąca mieszkańców gminy spuszcza ścieki do około 1000 zbiorników bezodpływowych.

Tabela 18. Ilość instalacji i urządzeń kanalizacyjnych w Gminie Brodnica w latach 2008-2015

Rodzaj, instalacji, urządzenia	Ilość urządzeń, instalacji w roku:							
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Przyłącza kanalizacyjne	294	314	320	357	375	427	516	610
Zbiorniki bezodpływowe	1160	1157	1109	1140	1140	1008	1010	1000
Przydomowe oczyszczalnie ścieków	48	48	55	55	55	162	192	267

Wnioski:

1. W Gminie Brodnica tylko 33 % nieruchomości podłączonych jest do sieci kanalizacyjnej, a około 14 % wyposażonych jest w oczyszczalnie przyzagrodowe, co daje niski wskaźnik skanalizowania gminy.
2. Sieć kanalizacji sanitarnej występuje w miejscowościach najszybciej się rozwijających.
3. Budowa przydomowych oczyszczalni jest znacznie tańsza od budowy sieci kanalizacji sanitarnej w obszarach o rozproszonej zabudowie.

Sieć drogowa na terenie Gminy Brodnica

W granicach administracyjnych Gminy Brodnica sieć dróg publicznych tworzą:

- 1) droga krajowa nr 15 Trzebnica – Ostróda (9,091 km),
- 2) drogi wojewódzkie: nr 543 Paparzyn – Szabda (2,218 km), nr 544 Brodnica–Ostrołęka (3,436 km), nr 560 Brodnica–Sierpc (3,644 km),
- 3) drogi powiatowe - 10 odcinków dróg (32,5 km), które są podstawowym łącznikiem z drogą krajową, drogami wojewódzkimi oraz gminami sąsiednimi,
- 4) drogi gminne, które są uzupełnieniem dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych jest 87 dróg gminnych.

Ogólna długość dróg gminnych na dzień 31.12.2014r. wynosiła 227 km z tego: 104,193 km posiadało status drogi gminnej publicznej, pozostałe stanowią drogi gminne wewnętrzne. W 2015 roku 35 dróg zaliczono do kategorii dróg gminnych publicznych (ok. 14,434 km). Obecnie 17,986 km dróg posiada nawierzchnię bitumiczną, betonową – 0,080 km oraz z kostki betonowej – 1,323 km. Pozostałe drogi posiadają nawierzchnię gruntową, co roku sukcesywnie poprawianą poprzez profilowane równiarką, nawożenie kamieniem kruszonym, klincem, żwirem zaglinionym i destruktem betonowym.

W ciągach dróg znajdują się 4 obiekty mostowe o dł. 68 m i pow. 342,4 m² we wsiach Nowy Dwór, Kominy, Kruszynki i Moczadła.

Utwardzonych poboczy, zatoczek autobusowych mamy w gminie łącznie 229 m², natomiast chodników przy drogach gminnych we wsiach: Gorczenica, Gortatowo, Karbowo, Kominy, Mszano i Szabda razem 1.573,8 m².

Z przeprowadzonej analizy stanu technicznego nawierzchni dróg gminnych wynika, iż pomimo realizacji kilku inwestycji drogowych w ostatnich latach w gminie Brodnica, potrzeby w tym zakresie nadal występują, zwłaszcza na terenach osiedlowych. Stan tych dróg gruntowych jest coraz lepszy, bitumicznych – średni.

Wnioski:

1. Dzięki centralnemu położeniu gminy jej mieszkańcy korzystają z rozwiniętej sieci dróg wojewódzkich i powiatowych, oraz drogi krajowej nr 15.
2. Droga krajowa nr 15 i drogi wojewódzkie są ciągami komunikacyjnymi znacznie obciążonymi ruchem, nie wszędzie posiadającymi chodniki - tylko w Cielećtach i Wybudowaniu Michałowo; generalnie brak jest przy nich ścieżek rowerowych.
3. Drogi powiatowe są w większości w złym stanie technicznym, z niewielką ilością chodników wybudowanych głównie przez Gminę Brodnica w miejscach o znacznej gęstości zabudowy.
4. Sieć dróg gminnych ciągle się rozwija, gdyż dochodzą do niej nowe drogi publiczne i wewnętrzne wydzielane na obszarach objętych planami zagospodarowania przestrzennego.
5. Gmina posiada mało dróg publicznych trwale utwardzonych.

Oświetlenie drogowe

W roku 1990 na terenie naszej gminy istniało 157 szt. opraw oświetlenia drogowego. Z tej liczby tylko nieznaczna ilość była czynnie użytkowana ze względów finansowych. Po przejęciu władzy przez samorząd lokalny, sukcesywnie rozpoczęto przeprowadzanie modernizacji istniejących opraw oświetleniowych na nowoczesne i energooszczędne. Z każdym rokiem przybywało też po kilka dodatkowych lamp. W chwili obecnej na terenie gminy posiadamy 310 opraw oświetleniowych na słupach Energi Oświetlenie. Występuje ono w następujących miejscowościach: Wybudowanie Michałowo, Cieleća, Kruszynki, Gorczenica, Gortatowo, Karbowo, Kozi Róg, Mszano, Niewierz, Tama Brodzka, Opalenica, Podgórz, Sobieszyno, Szabda, Szczuka i Szymkowo.

Nowe lampy powstawać zaczęły na własnych słupach a nie jak dotychczas na słupach stanowiących własność energetyki. Pierwszą tego typu inwestycją było oddane do użytku na przełomie roku 2007/2008 oświetlenie ulicy Działkowej i ulicy Łącznej we wsi Wyb. Michałowo, gdzie powstało 20 lamp oraz osiedla tzw. „kwiatowego” we wsi Karbowo, gdzie powstało 46 lamp. W roku 2008 wybudowane zostały 62 nowe lampy we wsiach Kruszynki, Cieleća i Podgórz. Rekordowym pod względem ilości oddanych do użytku nowych lamp, był rok 2010, kiedy to zaświeciły na terenie gminy aż 73 nowe punkty we wsiach Karbowo - przy ul. Klubowej i Pszenicznej oraz Wyb. Michałowo przy

ul. Widokowej. Rok 2011 to dalsza rozbudowa oświetlenia we wsi Karbowo, w 2012 roku dobudowano oświetlenie we wsi Wyb. Michałowo przy ul. Lidzbarskiej – 21 lamp. W roku 2014 na osiedlu w Kominach powstały 32 lampy, w roku 2015 w Moczadłach wybudowano 29 lamp. Obecnie posiadamy jako gmina własne oprawy oświetleniowe w ilości 359 opraw. W sumie w ciągu 25 ostatnich lat z 157 szt. starych lamp oświetleniowych doszliśmy do 669 punktów świetlnych z sodowymi źródłami światła o mocy 100W-150W.

Wnioski:

1. Z oświetlenia ulicznego od zmierzchu do godziny 23-ciej i od godziny 5-tej do świtu korzysta większość miejscowości w Gminie Brodnica, ale występuje ono tylko w miejscach o zwartej zabudowie.
2. Stan techniczny instalacji oświetlenia ulicznego jest dobry.
3. Nie mamy na terenie gminy oświetlenia energooszczędnego.

Nieruchomości zabudowane stanowiące własność Gminy Brodnica

Gmina posiada: 8 budynków mieszkalnych, 2 mieszkalno-użytkowe z 42 mieszkaniami stanowiącymi własność Gminy, 8 świetlic, 1 salkę wiejską, 3 remizy, garaże, budynki gospodarcze, była szkołę zadrzewieniową, była bazę SKR w Gorczenicy, 5 szkół w tym 1 gimnazjum, 8 boisk sportowych, 8 placów zabaw, 3 siłownie oraz udział w budynku przy ul. Zamkowej 13 w Brodnicy oraz nieruchomość przy ul. Mazurskiej 13 w Brodnicy. Większość budynków stanowiących mienie komunalne zostało wyremontowanych. Wszystkie budynki mają aktualne przeglądy techniczne, elektryczne i kominiarskie. Stan techniczny budynków jest dobry. Dwa z budynków komunalnych posiadają jeszcze pokrycie z eternitu.

W 2015 roku zakupiono nieruchomość przy ul. Mazurskiej 13 na nową siedzibę Urzędu Gminy. Nieruchomość składa się z budynku biurowego o trzech kondygnacjach i powierzchni zabudowy 753 m², dwóch parterowych budynków (kotłowni ze składem opału o pow. 102 m² oraz garażu o pow. 71 m², położonych na działce o powierzchni 0,2869 ha.

W 2016r. zostanie oddany do użytku 12 rodzinny budynek socjalny. Pozwoli to na zabezpieczenie najbliższych potrzeb mieszkaniowych dla mieszkańców mających prawo do lokalu socjalnego, w tym na wykonanie wyroków sądu.

Wnioski:

1. Budynki mieszkalne są w stanie dobrym. Większość posiada wymienione pokrycia dachowe oraz stolarkę okienną i drzwiową.
2. Świetlice są w stanie dobrym. W ostatnich latach w wyniku remontów i modernizacji standard ich się znacząco podniósł. Problemem jest brak wentylacji i ogrzewania w większości z nich.

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Teren Gminy Brodnica jest 100 % zelektryfikowany. Zaopatrzenie gminy Brodnica w energię elektryczną odbywa się za pomocą dwóch głównych punktów zasilania (GPZ) zlokalizowanych na terenie miasta Brodnica przy ul. Sądowej (GPZ Grunwald) oraz przy ul. 18 stycznia (GPZ Podgórz). W/w główne punkty zasilania w Brodnicy połączone są napowietrznymi liniami elektroenergetycznymi WN 110 kV z punktem zasilania dla Jabłonowa Pomorskiego oraz z punktami zasilania dla Rypina, Lidzbarka oraz Nowego Miasta Lubawskiego. Z głównych punktów zasilania na teren gminy Brodnica wyprowadzone są linie magistralne SN - napowietrzne, które zasilają stacje transformatorowe 15/0,4 kV zlokalizowane w gminie. Zaopatrzenie odbiorców w energię elektryczną odbywa się poprzez sieć rozdzielczą linii napowietrznych i kablowych NN 0,4 kV.

Rozmieszczenie sieci na terenie Gminy Brodnica pozwala na uzyskanie zasilania w energię elektryczną w zasadzie w każdym miejscu gminy, co jest niezwykle ważnym argumentem dla potencjalnych inwestorów. Niepokojącą tendencją zauważalną obecnie jest czas oczekiwania na wykonanie przyłącza, który kształtuje się obecnie od 12 do 14 miesięcy, od złożenia wniosku przyłączeniowego. W latach ubiegłych czas oczekiwania wynosił do 6 miesięcy. Jako ograniczenia w związku z występowaniem linii elektroenergetycznych wykazać należy ograniczenia w zagospodarowaniu terenów przez które przebiegają linie jako wyłączone z zabudowy (pasy techniczne). Utrzymaniem sieci na terenie Gminy Brodnica zajmuje się ZE Energa Oddział w Toruniu, Rejon w Brodnicy.

Na przestrzeni ostatnich kilku lat na terenie Gminy Brodnica powstało 16 elektrowni wiatrowych. Poniżej przedstawiono ich lokalizacje wraz z ich parametrami technicznymi.

Tabela 20. Elektrownie wiatrowe na terenie Gminy Brodnica.

Lp.	Łączna liczba turbin	Łączna moc [MW]	Lokalizacja turbin farmy			Liczba turbin na działce	Dane techniczne	
			Nr dz. ew.	Obręb ew.	gmina		Wys. maszty [m]	śr. wirnika [m]
1	4 1	225 kW każda 660 kW	53/4 53/6 (dawniej 53/5)	Cielęta	Brodnica	5	30 70	30 ok. 50
2	3	250kW każda łącznie 0,27MW	60/24 i 300/5	Szczuka (miejsowość Podgórz)	Brodnica	3	30	31
3	2	660kW każda łącznie 1,2 MW	36/1	Szymkowo	Brodnica	2	40-55	ok. 50
4	2	600-660kW łącznie 1,2 MW	9/4	Gorczenica	Brodnica	2	75	40
5	2	500 kW/ każda łącznie 1,0 MW	100/9 (dawniej 100/7)	Szczuka	Brodnica	2	40-55	47
6	2	do 3MW/ każda łącznie 6,0 MW	23/22	Kruszynki	Brodnica	2	do 180	do 100

Ponadto wydane zostały trzy decyzje o środowiskowych uwarunkowaniach dla budowy paneli fotowoltaicznych:

- „Budowa farmy fotowoltaicznej „Brodnica” o mocy elektrycznej do 2 MW zlokalizowanej na działce nr 35/1 obręb Kruszynki gmina Brodnica (farma wraz z całą infrastrukturą) oraz na działce nr 175, obręb Kruszyny Szlacheckie, gmina Bobrowo (droga dojazdowa)”.
- „Budowa zespołu wolnostojących paneli fotowoltaicznych o łącznej mocy do 1 MW i powierzchni do 2ha wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną i przyłączeniem do krajowej sieci energetycznej na działce nr 82 w miejscowości Szabda, gmina Brodnica”.
- „Budowa farmy fotowoltaicznej o mocy 1903,5 kW, na działce 118 w miejscowości Kruszynki, gmina Brodnica”.

Wnioski:

1. Teren Gminy Brodnica jest dobrze zaopatrzony w energię elektryczną.
2. Ze względu na intensywny rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz uwarunkowania przyrodnicze lokalizacja kolejnych elektrowni wiatrowych na terenie Gminy Brodnica jest nie wskazana.

Sieć gazownicza

Na terenie Gminy Brodnica istnieją możliwości techniczne zasilania gazem ziemnym przewodowym większości miejscowości. Przez teren gminy przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia DN 250/150 relacji Wąbrzeźno–Brodnica. Sieć doprowadza gaz do stacji redukcyjno-pomiarowej zlokalizowanej na terenie Brodnicy i zasila miasto oraz część terenów położonych w gminie. Realizowany jest obecnie kolejny etap budowy gazociąg wysokiego ciśnienia DN 300/250 relacji Brodnica–Nowie Miasto Lubawskie. Nadto występuje gazociąg średniego ciśnienia DN 355 od stacji redukcyjno-pomiarowej w Brodnicy do Rypina, który przebiega przez teren Gminy Brodnica głównie w pasie drogi wojewódzkiej nr 560.

Na chwilę obecną gaz ziemny przewodowy dostarczany jest w miejscowości Karbowo, a sieci mają długość ok. 12 km i znajdują się na osiedlu mieszkaniowym (tzw. „kwiatowym”). Istnieje także możliwość włączenia o sieci średniego ciśnienia biegnącej w kierunku Rypina. Na znacznej części gminy występuje rozproszenie zabudowy, a duże odległości od gazociągów magistralnych – przesyłowych powoduje, że realizacja gazyfikacji w większości rejonów gminy jest nierentowna. Potrzeby zaopatrzenia w gaz realizowane są obecnie głównie gazem bezprzewodowym z butli. Realizacja potrzeb gazyfikacji przewodowej gminy odbywać się będzie etapowo, w szczególności w terenach podmiejskich o zwartej zabudowie.

Wnioski:

1. Niewielu mieszkańców Gminy Brodnica korzysta z zaopatrzenia w gaz sieciowy.
2. Na terenie gminy sieć gazownicza niskiego ciśnienia jest słabo rozwinięta.
3. Nakłady inwestycyjne są blokadą dalszego rozwoju sieci gazowej.

Zaopatrzenie w ciepło

Zaopatrzenie Gminy Brodnica w ciepło oparte jest na indywidualnych źródłach, w większości opalanych węglem, a także olejem opałowym, gazem przewodowym oraz płynnym oraz drewnem. Na obszarze gminy brak jest scentralizowanej gospodarki cieplnej, jedyne kotłownie centralnego ogrzewania jakie występują znajdują się w spółdzielniach mieszkaniowych w Karbowie oraz Cielętach i obejmują swym zasięgiem kilka budynków wielorodzinnych.

Docelowo na terenie gminy system cieplny podlegać będzie niewielkim zmianom, wymaga jednak uporządkowania oraz unowocześnienia. Nie ma możliwości rozbudowy systemu centralnego ogrzewania, należy jednak zmierzać, w ramach istniejących źródeł ciepła, w kierunku wykorzystywania surowców ekologicznych, zwiększać udział energii cieplnej ze źródeł odnawialnych. Należy wykorzystywać paliwa ekologiczne w tym m.in. gaz, biomasę, energię słońca, pompy ciepła itp. Pożądane jest również wprowadzanie mechanizmów oszczędzających ciepło poprzez poprawę charakterystyki cieplnej obiektów.

Urząd Gminy Brodnica nie prowadzi ewidencji indywidualnych instalacji solarnych i pomp ciepła, w związku z tym nie możliwe jest określenie wielkości pozyskiwanej za ich pomocą energii.

Wnioski:

1. Zaopatrzenie w ciepło znajdujących się na terenie gminy nieruchomości jest głównie z indywidualnych źródeł ciepła, tylko na dwóch osiedlach: w Cielętach i w Karbowie z lokalnych sieci ciepłowniczych.
2. Nieruchomości - szczególnie te starsze - mają wysoką przenikalność cieplną.

2.6. Gospodarka odpadami

Od połowy 2013 roku na terenie Gminy obowiązują nowe zasady gospodarki odpadami Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminie od 1 lipca 2013 roku podmiotem świadczącym usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości na terenie gminy jest podmiot zewnętrzny wyłaniany w drodze przetargu. Obowiązki w zakresie utrzymania czystości i porządku w gminie określone zostały w regulaminie utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Brodnica, na podstawie zmienionej ustawy.

W drodze uchwał Rada Gminy określiła szczegółowy sposób i zakres świadczenia usług w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości i zagospodarowania tych

odpadów w zamian za uiszczoną opłatę. Jednocześnie ustaliła częstotliwość odbioru poszczególnych rodzajów odpadów.

W zakresie gospodarki odpadami komunalnymi zidentyfikowano następujące problemy:

- 1) zbyt mała selektywna zbiórka surowców wtórnych na terenie gminy, nie pozwala jeszcze w chwili obecnej w zadowalającym stopniu ograniczyć ich unieszkodliwiania poprzez składowanie;
- 2) ze względu na charakter gminy (wiejska) z obszarami typowo podmiejskimi trudności w ustaleniu optymalnej częstotliwości odbioru odpadów „u źródła”;
- 3) spalanie odpadów w paleniskach domowych.

W 2015 roku w Gorczenicy rozpoczął działalność Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych, gdzie przyjmowane są odpady posegregowane, powstające wyłącznie w gospodarstwach domowych, między innymi takie jak: odpady opakowaniowe, odpady zielone, meble i inne odpady wielkogabarytowe, zużyty sprzęt elektroniczny, przeterminowane leki, zużyte baterie i akumulatory, zużyte opony, odpady budowlane i rozbiórkowe (bez styropianu). Dwa razy w roku odbywa się zbiórka odpadów wielkogabarytowych po wcześniejszym zgłoszeniu od mieszkańców do Urzędu Gminy Brodnica lub bezpośrednio do przedsiębiorstwa obsługującego gminę w zakresie odbioru odpadów.

Wraz z obowiązkami w zakresie odbierania i zagospodarowania odpadów od mieszkańców, na gminę nałożono także obowiązki w zakresie osiągnięcia poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji oraz poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia odpadów (papieru, metali, plastików i szkła). W 2013 roku po objęciu przez gminę w/w obowiązków wskaźniki poprawiają się i obecnie są na poziomach mieszczących się w normach wynikających z przepisów

Wnioski:

1. Nowy system zbiórki odpadów wymaga posiadania przez gminę co najmniej jednego punktu selektywnej zbiórki odpadów i taki funkcjonuje w Gorczenicy.
2. Mało jest edukacji ekologicznej zwłaszcza na temat szkodliwości spalania śmieci oraz prawidłowej ich segregacji.

Usuwanie azbestu z terenu Gminy Brodnica

W 2011r. utworzono Program usuwania azbestu z terenu Gminy Brodnica, wraz z inwentaryzacją, która oceniła, że na pokryciach dachowych znajduje się około 4 tysięcy ton azbestowych płyt eternitowych. Posiadanie tego dokumentu było warunkiem koniecznym do złożenia wniosku o dotację

na demontaż, transport i unieszkodliwianie azbestu do Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Toruniu.

Od 2012r. gmina co rok ogłasza nabór dla chętnych mieszkańców do skorzystania z w/w dotacji. W latach 2012-2014 zdemontowano, zebrano i przekazano do unieszkodliwienia ok 240 Mg wyrobów zawierających azbest. W ostatnich czterech latach gmina nie ponosiła kosztów związanych z utylizacją azbestu, wszelkie koszty mieszczą się w ramach otrzymywanej dotacji z WFOŚiGW.

Wnioski:

1. W ciągu ostatnich 4 lat usunięto zaledwie 6% azbestu, który jest do utylizacji na obszarze całej gminy do 2032 roku.
2. Dotychczasowa edukacja mieszkańców w zakresie szkodliwości, usuwania i utylizacji azbestu oraz zachęcanie do korzystania z programu przynosi słabe efekty.

2.7. Planowanie przestrzenne i rozwój budownictwa

Podstawowym aktem prawnym do wszelkich działań w zakresie prowadzenia lokalnej polityki przestrzennej na terenie Gminy Brodnica jest ustawa z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ustawa ta przewiduje istnienie dwóch dokumentów, na podstawie których gmina prowadzi politykę i gospodarkę przestrzenną. Jest to studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Na terenie Gminy Brodnica obowiązują 23 miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w miejscowości Cielęta, Karbowo, Kominy, Szabda, Gorczenica, Gortatowo, Niewierz oraz Wybudowanie Michałowo. Rada Gminy Brodnica podjęła uchwały o przystąpieniu do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla części wsi Karbowo, części wsi Moczadła oraz części wsi Szabda. Przeznaczenie terenów objętych projektem planu sprowadza się do zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, usług oraz zabudowy przemysłowej.

Gospodarowanie przestrzenią na obszarach pozbawionych miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego następuje na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego. Decyzje te wydaje Wójt dla konkretnego inwestora na określoną inwestycję. Procedura wydania decyzji o warunkach zabudowy jest bardzo rozbudowana i w niektórych przypadkach uniemożliwia wprowadzenie nowej zabudowy.

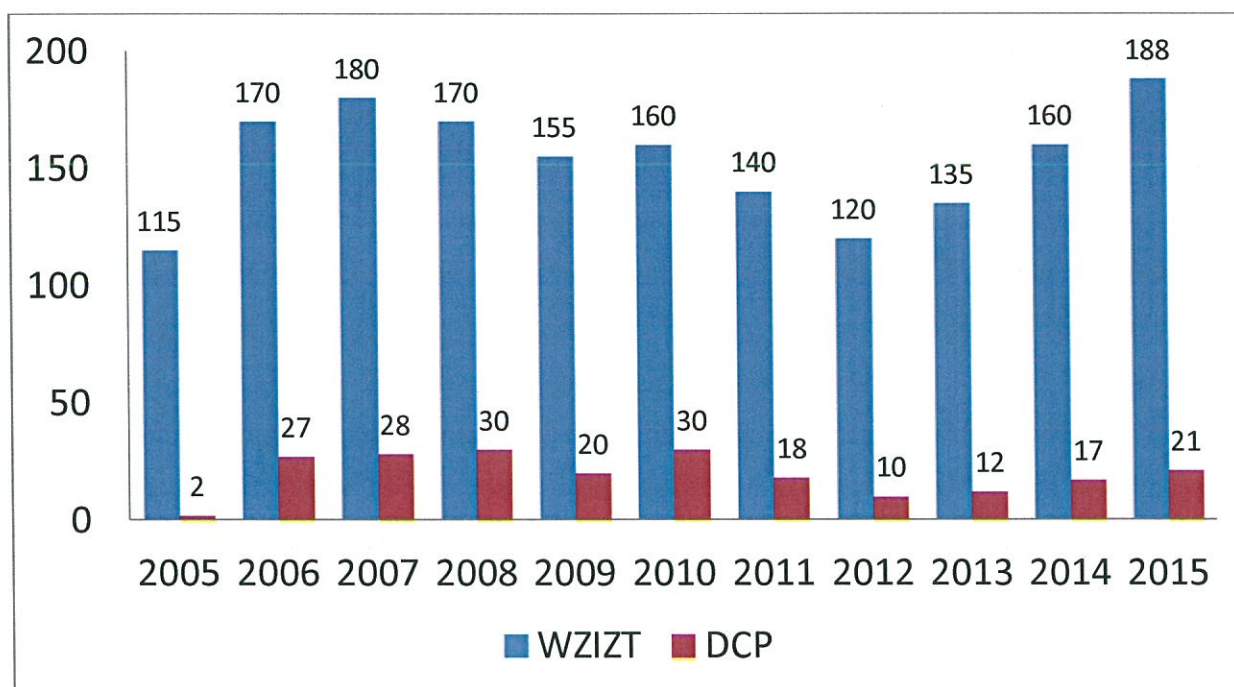
Czynnikiem determinującym rozwój gminy jest miasto Brodnica leżące w centrum granic administracyjnych Gminy Brodnica. W ostatnich latach, w obszarach bezpośrednio przylegających do granic miasta Brodnicy, zaznacza się wyraźny rozwój budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego. Wiąże się to ze zmianą dotychczasowego rolniczego wykorzystania terenów. Miasto, jako ośrodek koncentracji potencjału gospodarczego i społecznego wywiera silny wpływ na kształtowanie się struktur przestrzennych gminy. Można to w szczególności zaobserwować na przykładzie miejscowości Cielęta, Wybudowanie Michałowo, Szabda, Kruszynki, Podgórz, Moczadła oraz Karbowo, które

stanowią strefę podmiejską. W miejscowościach tych silnie rozwinęła się funkcja mieszkaniowa, a wraz z nią poprawił się stan infrastruktury technicznej. Z uwagi na bliskość miasta miejscowości te mają szansę stać się znaczącymi ośrodkami podmiejskimi o funkcjach komplementarnych w stosunku do miasta np. zaplecza mieszkaniowego, zaplecza gospodarczego, rekreacyjno-rozrywkowego.

Intensywny rozwój budownictwa wiąże się także z koniecznością nadawania nazw ulicom. Istniejący szkielet numeracji oraz intensywny rozwój powoduje trudności techniczne przy nadawaniu numerów porządkowych (konieczność nadawania numerów z oznaczeniami literowymi). Dodatkowo komplikują sprawę dokonywane wtórne podziały nieruchomości, które powodują konieczność nadawania numerów przy nieruchomościach, które miały już nadany numer oznaczony przez cyfrę oraz literę alfabetu.

Wykres 10. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzje celu publicznego w latach 2005-2015.

Wnioski:

1. Brak planów zagospodarowania przestrzennego szczególnie w wielu obszarach gminy bezpośrednio przyległych do miasta Brodnicy spowodował po 2003 roku duży wzrost wydawania decyzji o warunkach zagospodarowania przestrzennego terenu i spotęgował niekontrolowany rozwój gminy.
2. Rozwijające się intensywnie budownictwo mieszkaniowe kształtuje kierunki rozwoju gminy, narzuca rozwój odpowiedniej infrastruktury, którą gmina buduje spowalniając rozwój innych regionów gminy.
3. Najlepszym instrumentem kształtowania rozwoju gminy jest opracowywanie planów zagospodarowania przestrzennego dla atrakcyjnych inwestycyjnie obszarów gminy. To pozwala

programować i kontrolować proces rozwoju nie tylko budownictwa mieszkaniowego (w tym szerokości dróg, wydajności sieci wodnych, obszarów usług wspólnych, innych elementów), ale również stwarzać odpowiednie warunki do funkcjonowania przedsiębiorczości.

Opieka nad zabytkami

Na terenie Gminy Brodnica występują liczne zabytki architektury i budownictwa. Są to m.in.: kościoły, budynki mieszkalne i gospodarcze, parki a także cmentarze. Obecnie na terenie Gminy jest 207 obiektów objętych wojewódzką ewidencją zabytków, z czego 14 budowli, park, zespół cmentarny figurują w rejestrze zabytków. Ponadto w rejestrze zabytków znajdują się dwa grodziska i dwa stanowiska archeologiczne, zaś w wojewódzkiej ewidencji zabytków 290 zabytków archeologicznych. Na uwagę zasługują obiekty sakralne m.in.: kościół parafialny p.w. św. Mikołaja zbudowany w pierwszej połowie XIV wieku wraz z cmentarzem przykościelnym w Cielętach, kościół parafialny p.w. św. Krzyża w Gorczenicy z pierwszej połowy XIV wieku, kościół parafialny p.w. śś. Fabiana i Sebastiana w Szczuce z pierwszej połowy XIV wieku oraz kościół parafialny p.w. św. Bartłomieja w Mszanie. Godny uwagi jest także zespół dworsko-parkowy wraz z budynkami gospodarczymi w Karbowie, zespół pałacowy w Przydatkach oraz chata podcieniowa z przełomu XVII i XVIII wieku zlokalizowana w Szczuce.

Rejestr zabytków województwa kujawsko-pomorskiego jest prowadzony przez Kujawsko-Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Toruniu. W rejestrze zabytków nieruchomości województwa kujawsko-pomorskiego znajduje się łącznie 14 obiektów i zespołów zabytkowych.

Wnioski:

1. Mieszkańcy gminy posiadają mało informacji o bogatych zasobach gminnych z zakresu zabytków.
2. Zabytki znajdujące się na terenie gminy wymagają w większości renowacji i promocji ich walorów historycznych.

2.8. Sytuacja finansowa Gminy Brodnica

Finanse gminy

Gmina Brodnica prowadzi gospodarkę finansową w oparciu o budżet. Budżet stanowi zestawienie dochodów, wydatków gminy na okres roku kalendarzowego. Dochody budżetu możemy podzielić na trzy grupy:

1. dochody własne, do których zaliczmy między innymi: podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny, podatek od środków transportowych, podatek od spadków i darowizn, podatek od

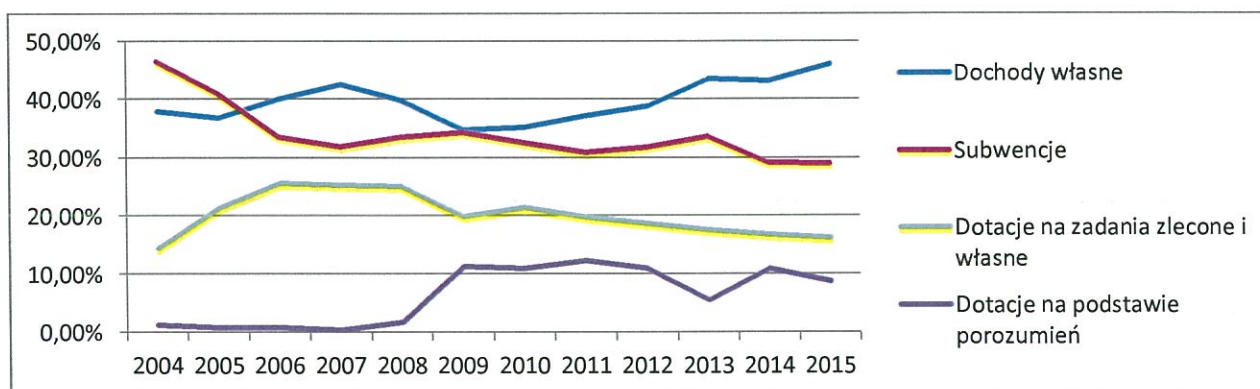

czynności cywilnoprawnych, opłata skarbową, opłata eksploatacyjna, inne opłaty uiszczane na podstawie przepisów (np. opłata za gospodarowanie odpadami komunalnymi), udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób prawnych, wpływy z usług;

2. subwencję ogólną, na którą składa się: część oświatowa, część wyrównawcza, część równoważąca;
3. dotacje, które możemy podzielić na trzy grupy: dotacje na zadania zlecone, dotacje na zadania własne oraz dotacje otrzymywane na podstawie porozumień.

Na poniższym wykresie przedstawiono strukturę dochodów Gminy Brodnica

Wykres 11. Struktura dochodów gminy w latach 2004-2015.

Jak widać na powyższym wykresie na przestrzeni ostatnich lat nastąpiły zmiany w strukturze dochodów. Najbardziej widoczny jest spadek subwencji, które w roku 2004 stanowiły prawie 50% dochodów gminy a w roku 2015 ich udział obniżył się do niespełna 30%. Zauważalny jest również trend wzrostu w strukturze dochodów własnych i spadku dochodów z dotacji na zadania zlecone i własne. Widzimy również od roku 2009 znaczny wzrost dochodów z dotacji udzielanych na podstawie porozumień. Spowodowane jest pozyskiwaniem środków głównie na inwestycje ze środków budżetu Unii Europejskiej.

URZĄD GMINY BRODNICA
ul. Zamkowa 13a, 87-300 Brodnica

Tabela 21. Dochody budżetu Gminy Brodnica w latach 2004-2015.

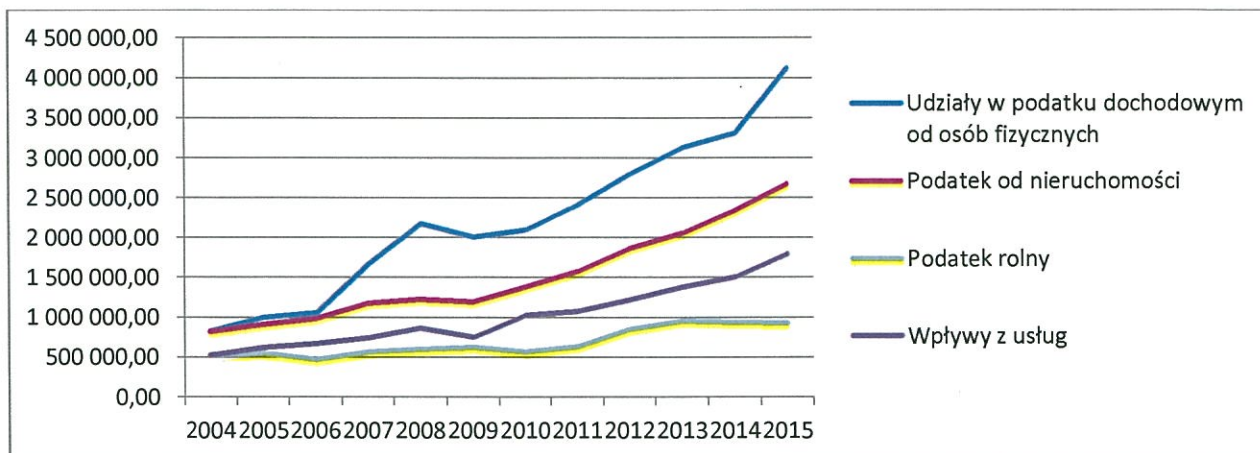
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dochody ogółem, w tym:	8 822 711,00	10 347 412,00	12 825 539,02	14 460 756,23	15 468 920,53	17 165 662,53	17 890 842,86	19 251 265,80	20 550 315,12	21 935 322,73	24 351 668,55	25 383 511,60
Dochody własne, w tym:	3 339 128,00	3 807 263,00	5 135 179,45	6 132 028,32	6 157 332,85	5 950 572,92	6 277 237,10	7 156 177,27	7 964 887,76	9 539 615,04	10 499 534,50	11 691 668,84
Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych	832 513,00	994 906,00	1 055 922,00	1 675 786,00	2 169 446,00	2 003 654,00	2 093 789,00	2 402 444,00	2 785 809,00	3 123 785,00	3 301 616,00	4 115 769,00
Podatek od nieruchomości	819 113,00	909 131,00	979 053,34	1 173 001,21	1 225 842,52	1 190 414,33	1 379 611,76	1 562 315,08	1 859 088,57	2 047 072,46	2 339 036,26	2 671 151,72
Podatek rolny	535 991,00	548 782,00	471 487,33	561 850,39	589 868,97	615 727,17	562 897,04	628 626,87	842 896,32	947 136,52	934 300,64	928 765,42
Wpływy z usług	519 415,00	620 028,00	670 779,80	742 641,09	854 215,14	746 757,66	1 021 938,95	1 068 270,90	1 217 969,79	1 376 220,16	1 496 633,65	1 787 534,71
Subwencje, w tym:	4 101 339,00	4 254 425,00	4 297 395,00	4 604 050,00	5 181 966,00	5 872 347,00	5 822 485,00	5 939 202,00	6 527 603,00	7 363 258,00	7 095 922,00	7 372 966,00
Część oświatowa	2 334 124,00	2 364 451,00	2 354 874,00	2 449 785,00	2 704 816,00	3 036 995,00	3 334 751,00	3 341 190,00	3 608 275,00	4 002 208,00	4 401 035,00	4 689 868,00
Część wyrównawcza	1 708 031,00	1 889 974,00	1 893 864,00	2 098 843,00	2 425 978,00	2 767 939,00	2 456 505,00	2 556 638,00	2 874 382,00	3 310 972,00	2 643 866,00	2 648 760,00
Część równoważąca	59 184,00		48 657,00	43 011,50	51 172,00	40 413,00	31 229,00	41 374,00	44 946,00	50 078,00	51 021,00	34 338,00
Dotacje, w tym:	1 382 244,00	2 285 724,00	3 392 964,57	3 704 677,91	4 129 621,68	5 342 742,61	5 791 120,76	6 158 132,58	6 057 824,36	5 032 449,69	6 756 212,05	6 318 876,76
dotacje na zadania zlecone	1 160 715,00	1 751 750,00	2 736 902,10	2 848 799,39	3 050 295,59	2 855 511,75	3 162 567,31	3 218 683,14	3 146 394,70	2 927 186,64	3 034 310,97	3 013 358,88
dotacje na zadania własne	118 203,00	450 892,00	548 761,26	807 149,81	821 802,69	555 702,15	666 860,80	593 084,33	684 310,69	903 525,09	1 062 058,78	1 093 107,65
dotacje na podstawie porozumień	103 326,00	83 082,00	107 301,21	48 728,71	257 523,40	1 931 528,71	1 961 692,65	2 346 365,11	2 227 118,97	1 201 737,96	2 659 842,30	2 212 410,23

W tabeli 21 przedstawiono dochody z poszczególnych źródeł w latach 2004-2015. W dochodach własnych przedstawiono cztery źródła, które łącznie odpowiadają za ponad 70% dochodów w tej kategorii.

Na poniższym wykresie przedstawiono jak na przestrzeni lat zmieniały się wpływy z czterech podstawowych źródeł dochodów własnych.

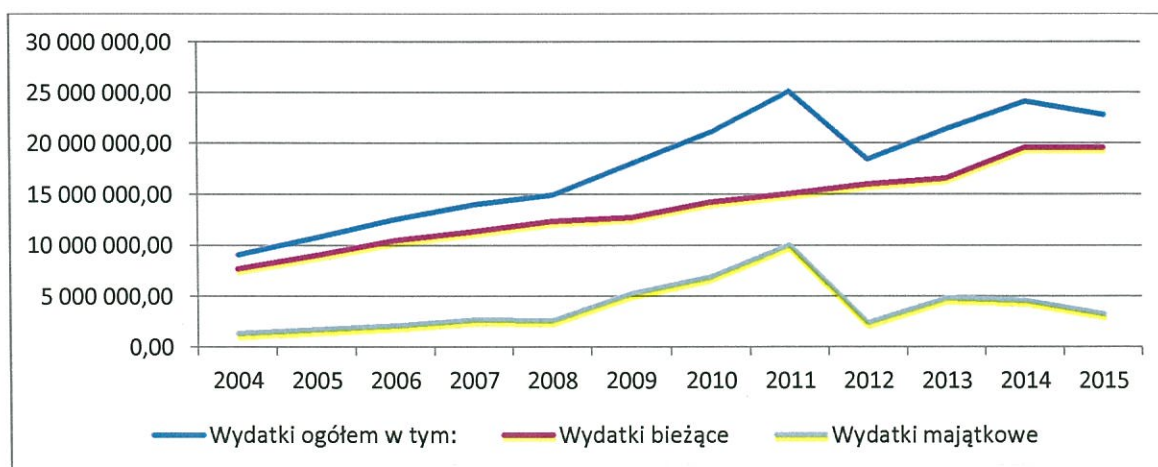
Wykres 12. Wysokość dochodów własnych w latach 2004-2015.

Na powyższym wykresie widzimy, że wpływy z udziałów w podatku dochodowym w tym okresie wzrosły prawie pięciokrotnie, z podatku od nieruchomości i z usług ponad trzykrotnie natomiast z podatku rolnego tylko o 75%.

Wydatki budżetowe dzielimy na dwie zasadnicze kategorie: wydatki bieżące i wydatki majątkowe. Poniższy wykres pokazuje jak poszczególne kategorie wydatków kształtowały się w latach 2004-2014.

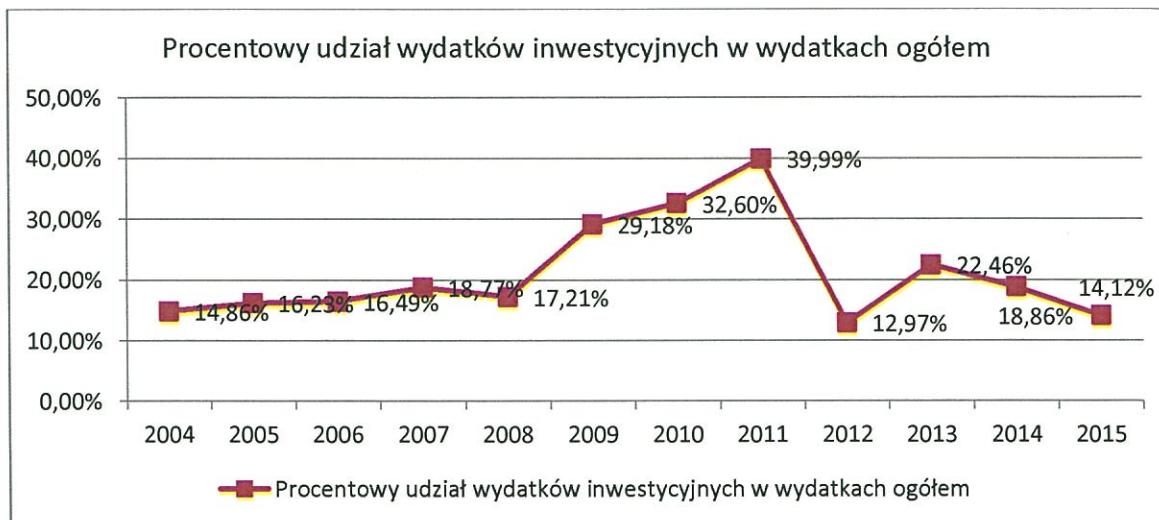
Wykres 13. Wydatki budżetowe w latach 2004-2015.

Następny wykres pokazuje, jaki procent wydatków ogółem stanowiły wydatki inwestycyjne

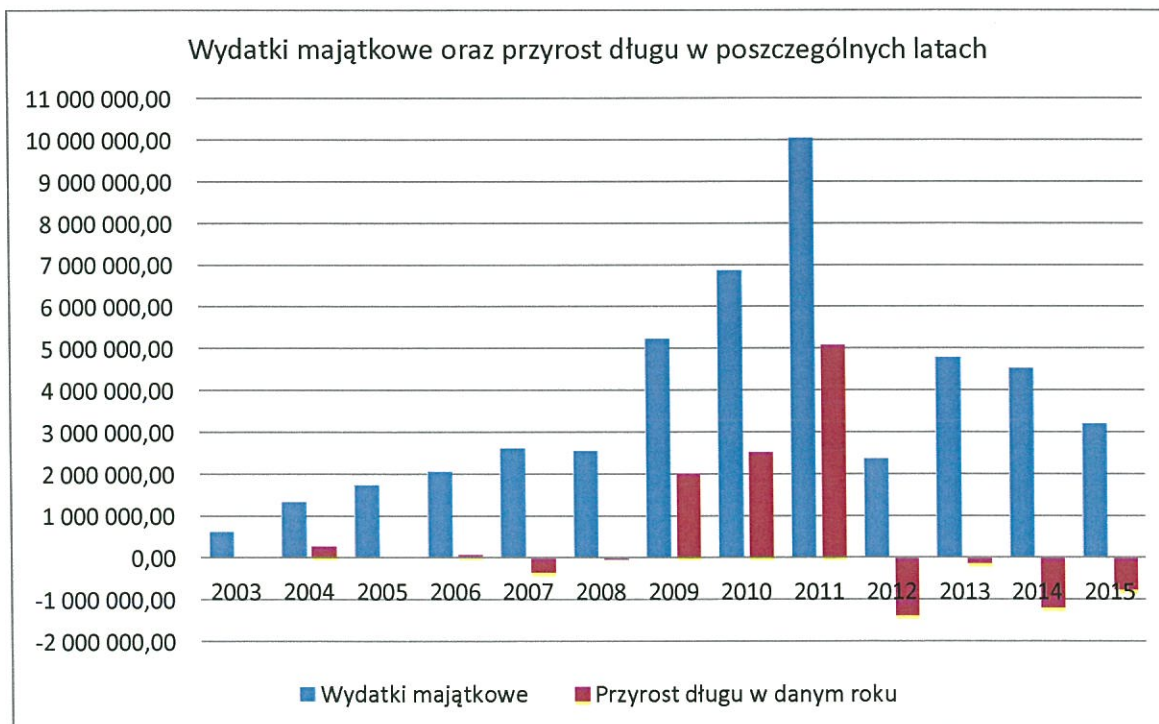

Wykres 14. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2004-2015.

Na podstawie powyższych wykresów widzimy, że wydatki bieżące rosną równomiernie w przedstawionym okresie natomiast wydatki inwestycyjne rosną znacznie w latach 2009-2011. Jest to oczywiście związane z pozyskiwaniem w tym okresie środków na inwestycje z budżetu Unii Europejskiej. Analiza dochodów jak i wydatków wskazuje na stabilny rozwój Gminy Brodnica. Wskazuje na to wzrost dochodów własnych w strukturze dochodów gminy, co świadczy o tym, że gmina jest coraz bardziej samodzielna finansowo jak również wzrost dochodów z dotacji otrzymywanych na podstawie porozumień, co świadczy o aktywności gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych źródeł finansowania swoich inwestycji. Również stosunkowo duży udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem, który średnio w prezentowanym okresie wynosił 21,14% świadczy o tym, że znaczne środki są wydawane na rozwój gminy.

Wykres 15. Wydatki majątkowe oraz przyrost długu w latach 2003-2015.

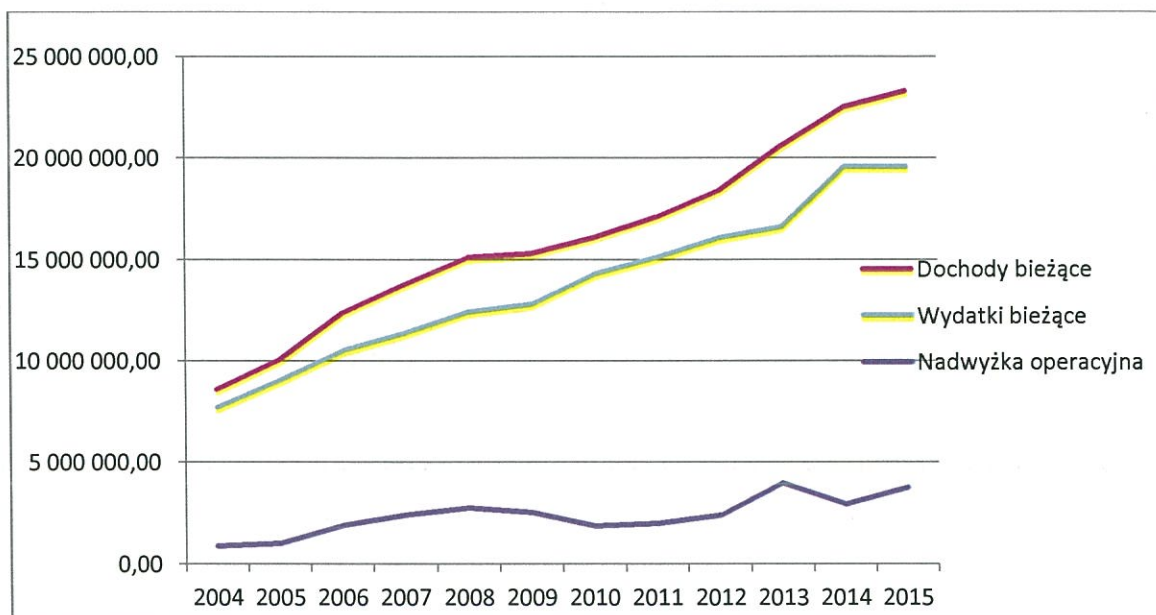

Zadłużenie gminy na koniec 2015 roku wyniosło 6 536 002 zł.

Nadwyżka operacyjna, czyli różnica między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi, pokazuje ile środków pieniężnych gmina jest w stanie przeznaczyć na inwestycje ewentualnie spłatę długów. Na poniższym wykresie przedstawiono jak kształtowała się nadwyżka operacyjna w budżecie gminy w latach 2003-2015.

Wykres 16. Nadwyżka operacyjna w budżecie gminy w latach 2003-2015.

Widzimy na wykresie, że w kształtowaniu się tej ważnej wielkości w budżecie panuje pozytywny trend. W roku 2004 nadwyżka wynosiła około 870 000 zł, natomiast w roku 2015 ponad 3 700 000 zł, czyli ponad czterokrotnie więcej. Na tej podstawie, jeśli nie nastąpią jakieś niekorzystne zmiany możemy oczekiwać, że możliwości inwestycyjne gminy będą stopniowo się zwiększać.

Wnioski:

1. Sytuacja finansowa gminy jest dobra. Dochody bieżące i dochody własne gminy rosną, ale rosną również wydatki bieżące, jednak w taki sposób, że nadwyżka operacyjna stopniowo wzrasta i wynosi obecnie niespełna 3,8 mln złotych.
2. W związku z tym, że gmina posiada zadłużenie, na spłatę którego przeznaczają rocznie około 1,5 mln złotych, jej zdolność inwestycyjna wynosi około 2,3 mln złotych rocznie.
3. Wysokość osiągniętej nadwyżki operacyjnej umożliwia również bezpieczny wzrost zadłużenia gminy nawet o 10 mln zł.

Pozabudżetowe materialne zasoby Gminy Brodnica możliwe do wykorzystania i wsparcia rozwoju gminy

Gmina Brodnica posiada niżej wymienione zasoby nieruchomości – majątek możliwy do zbycia. Ich wartość została określona szacunkowo, a przy jej określaniu przyjmowano średnie lub minimalne ceny za metr powierzchni nieruchomości obowiązujące na rynku. Są to:

- działki przeznaczone pod zabudowę usługowo – mieszkaniową położone w miejscowościach Gorczenica, Kominy i Karbowo o łącznej powierzchni 1,2019 ha (Przyjmując cenę sprzedaży 25 zł/m² ich orientacyjna wartość wynosi 300.475 zł.),
- działki pod prowadzenie działalności gospodarczej położone w Kominach, Gorczenicy i Karbowie o łącznej powierzchni 10,8349 ha (Przy założeniu ceny sprzedaży w wysokości 20 zł/m² ich szacunkowa wartość wynosi 2.186.980 zł.),
- działka przeznaczona pod usługi o powierzchni 0,0765 ha znajdująca się w Karbowie (Przyjmując cenę sprzedaży 20 zł/m² jej orientacyjna wartość wynosi 15.300 zł.),
- działki bez przeznaczenia tzw. tereny po poligonowe w Kominach – o powierzchni 39,8763 ha, w tym 22,3100 ha sklasyfikowane jako las i grunty zadrzewione (Przy założeniu ceny sprzedaży w wysokości 5 zł/m² ich szacunkowa wartość wynosi 1.993.815 zł.),
- Działki przeznaczone na cele rolne położone we wsiach: Gorczeniczka, Szabda, Mszano, Szymkowo, Cieleta, Gortatowo o łącznej pow. 8,5015 ha z tego 2,2100 ha użytkowane na podstawie przepisów ustawy „Karta Nauczyciela” i 6,2915 ha na podstawie umów zawartych z rolnikami (Przyjmując cenę sprzedaży 5 zł/m² ich orientacyjna wartość wynosi 425.975 zł.),
- nieruchomości zabudowane, w tym: udział w nieruchomości położonej w Brodnicy przy ul. Zamkowej 13a składający się z lokali biurowych oraz przynależnych o łącznej powierzchni użytkowej 412,06 m² o orientacyjnej wartości około 824 000 zł (2.000 zł/m²) oraz część byłej bazy SKR w Gorczenicy składająca się z dwóch zabudowanych działek o pow. 0,4151ha o orientacyjnej wartości około 300.000 zł.

Razem szacowana wartość nieruchomości gminnych – 6.046.545 zł.

Wnioski:

1. Gmina Brodnica dysponuje majątkiem w formie nieruchomości zabudowanych i niezabudowanych o znacznej wartości.
2. Ewentualna sprzedaż tych nieruchomości może stanowić sposób na wsparcie rozwoju gminy.
3. Zbycie nieruchomości uzależnione jest od sytuacji na rynku – wysokości cen i popytu na nieruchomości, które gmina ma do zaoferowania, więc nie jest ono w 100% przewidywalnym, stabilnym źródłem finansowania wydatków gminy.
4. Posiadane nieruchomości mogą być zabezpieczeniem kredytu.

3. Analiza SWOT

Klasycznym narzędziem, stosowanym od wielu lat w analizie strategicznej, jest zestawienie mocnych i słabych stron analizowanego podmiotu (w tym przypadku gminy) oraz określenie jego szans i zagrożeń rozwojowych. Nazwa SWOT pochodzi z języka angielskiego i oznacza: S – Strengths (silne strony), W – Weaknesses (słabości), O - Opportunities (możliwości), T – Threats (zagrożenia). Przyjęta metoda pozwala na zebranie i uszeregowanie informacji o potencjale rozwojowym gminy oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia.

3.1. Analiza społeczna

Tabela nr 22. Analiza SWOT w sferze społecznej.

MOCNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none">- dobrze funkcjonująca oświata,- dobra oferta kulturalna przy stosunkowo niewielkich kosztach jej finansowania,- możliwości zagospodarowania zasobów naturalnych i przestrzeni na cele rekreacyjno-wypoczynkowe i osadnicze,- atrakcyjne warunki krajobrazowo-przyrodnicze sprzyjające rozwojowi różnych form turystyki, rekreacji, wypoczynku,- dobrze działająca opieka społeczna.- zadowalający stan bezpieczeństwa publicznego,- dobra współpraca z Policją i Strażą Pożarną,- stosunkowo mała ilość występujących patologii społecznych wśród dzieci i młodzieży,- aktywna działalność uczniowskich klubów sportowych,-rosnąca aktywność istniejących organizacji społecznych,- dobra działalność Gminnej Biblioteki Publicznej w Szczuce,- zaangażowana w realizację zadań gminy administracja publiczna,-aktywna działalność Zarządu Oddziału Miejsko-Gminnego ZOSP w Brodnicy i OSP w Gorzenicy,- aktywna praca gminnej rady KGW,-posiadanie przez gminę zasobu mieszkaniowego w dobrym stanie technicznym, w tym budynku socjalnego,-różnorodność i duża ilość infrastruktury kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej,	<ul style="list-style-type: none">- brak podmiotów świadczących usługi medyczne na terenie gminy,- brak na terenie gminy przedszkoli publicznych,- utrudniony dostęp dzieci do przedszkoli w Brodnicy,- niewystarczająca liczba miejsc w oddziałach przedszkolach przy szkołach podstawowych na terenie gminy,- złe warunki pracy w ośrodku opieki społecznej,- brak organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką opieki społecznej,- mało atrakcyjna oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci, młodzieży i dorosłych,- wiele obiektów użyteczności publicznej nie posiada prawidłowej wentylacji i ogrzewania oraz właściwego docieplenia,- złe warunki do obsługi klientów w dotychczasowej siedzibie Urzędu Gminy na ul. Zamkowej 13a,- wzrost środowisk zagrożonych patologiami społecznymi,- wzrost skali zachowań patologicznych, szczególnie w zakresie nietrzeźwości kierowców, rodzin z problemem przemocy a także uzależnień od narkotyków i dopalaczy w społeczności gminy,- brak tanich mieszkań komunalnych dla niezamożnej części społeczeństwa gminy,-brak wsparcia przy organizacji opieki dla osób starszych,- niektóre regiony gminy nie mają dostępu do komunikacji publicznej,- niedostosowanie obiektów pełniących funkcje społeczne do potrzeb osób niepełnosprawnych,- mała ilość, skromny zakres działalności i zbyt mała aktywność KGW, stowarzyszeń i zespołów, oraz innych organizacji pozarządowych,-brak instytucji kultury, innych niż biblioteka,- niezadowalająca ilość obiektów sportowych,- niewystarczająca aktywność sportowa mieszkańców,- niedostateczna ilość sal lekcyjnych w szkołach,- brak placówki oświatowej w Karbowie,
SZANSE:	ZAGROŻENIA:
<ul style="list-style-type: none">- możliwość poprawy stanu zdrowia mieszkańców, dzięki poprawie jakości usług medycznych i realizacji zewnętrznych programów profilaktycznych i zdrowotnych.	<ul style="list-style-type: none">- zmniejszanie się możliwości finansowych gminy związanych z powiększeniem zakresu zadań bez pełnego pokrycia ich kosztów,

- korzystanie z programów i środków zewnętrznego finansowania zamierzeń w zakresie polityki społecznej, - duża aktywność organizacji pozarządowych,	- pogarszająca się sytuacja finansowa społeczeństwa, - negatywny wpływ zanieczyszczenia środowiska na stan zdrowia ludności, - niestabilność i częste zmiany przepisów prawa,
--	---

3.2. Analiza gospodarcza

Tabela nr 23. Analiza SWOT w sferze gospodarczej.

MOCNE STRONY:	SŁABE STRONY:
<ul style="list-style-type: none"> - atrakcyjne położenie gminy wokół miasta Brodnicy, - dobre położenie komunikacyjne, - rozwijający się drobny przemysł i usługi, - korzystne warunki naturalne do produkcji rolniczej, - dobrze rozwinięte rolnictwo, - dostępna siła robocza, - dostępność rozwiniętej infrastruktury, - wzrastająca aktywność gospodarcza mieszkańców, - szybki rozwój terenów podmiejskich, - prowadzenie właściwej polityki podatkowej przez gminę, 	<ul style="list-style-type: none"> - zły stan niektórych dróg powiatowych, - mała ilość dróg gminnych o trwale utwardzonej nawierzchni, - mała ilość chodników i ścieżek rowerowych przy drogach, - brak oświetlenia drogowego proekologicznego, w tym energooszczędnego oświetlenia drogowego, - słaba infrastruktura telekomunikacyjno-informatyczna, - brak dużych zakładów i przedsiębiorstw na terenie gminy, - mało miejsc pracy w gminie, - ograniczone możliwości zbytu płodów rolnych, - ograniczenia w rozwoju przedsiębiorczości wynikające z wprowadzonym form ochrony przyrody, - słabo rozwinięta baza turystyczno-wypoczynkowa, - niezagospodarowane tereny wokół jezior, - niewystarczająca infrastruktura sanitarno-ściekowa, - małe wykorzystanie zasobów naturalnych, - mała ilość uzbrojonych terenów do aktywizacji gospodarczej, - nierównomierny rozwój gminy, - brak wysoko wykwalifikowanych pracowników, - słaba promocja gminy, - niewielka ilość pozyskanych inwestorów,
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rozwój turystyki i agroturystyki, - rozwój przetwórstwa rolno – spożywczego i zakładów produkcyjnych, - rozwój zakładów rzemieślniczych, - pozyskiwanie środków finansowych z funduszy UE i innych źródeł, - pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych, - pozyskanie środków finansowych na uzbrojenie terenów przeznaczonych dla inwestorów, 	<ul style="list-style-type: none"> - niestabilna polityka podatkowa i finansowa państwa, - negatywny wpływ ograniczeń na obszarach chronionych na rozwój gospodarki, - spadek opłacalności w rolnictwie, - odpływ inwestorów zewnętrznych do gmin sąsiednich, - pogarszający się stan dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowej, - brak dobrze opłacanych miejsc pracy, - emigracja zarobkowa.

4. Misja, cel strategiczny i cele operacyjne, oraz kierunki działań gminy

Misją gminy jest realizacja zadań, o których jest mowa w ustawie o samorządzie gminnym, natomiast strategia rozwoju dla gminy Brodnica określa priorytety, na które będą kładły nacisk władze gminy w trakcie realizacji zadań w latach 2016 – 2025. Cel strategiczny dla Gminy Brodnica określa się na ten okres następująco: **Solidarne społeczeństwo korzystające z dobrej infrastruktury społecznej i technicznej.** Jest to cel główny strategii rozwoju, do którego realizacji będą dążyć wszystkie zaangażowane podmioty.

Cel strategiczny gminy Brodnica stanowi opis pożądanego w perspektywie realizacji strategii stanu rzeczywistości gminy za kilka-kilkanaście lat. Określa cel, do jakiego zmierza gmina, wskazuje generalny kierunek jej rozwoju. Określony zapis celu strategicznego przewiduje stworzenie warunków do trwałego rozwoju gospodarczego i społecznego gminy. Zrealizowanie założeń rozwoju przełoży się na wzrost poziomu atrakcyjności gminy pod względem jakości życia przy zachowaniu walorów środowiska przyrodniczego i kulturowego oraz podniesienia rangi gminy.

W strategii wyróżnia się następującą hierarchię celów:

- cel strategiczny stanowi cel nadrzędny, do którego dąży gmina projektując działania rozwojowe,
- cele operacyjne, wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest konieczne dla przyspieszenia rozwoju gminy,
- kierunki działań, uszczegółwiają cele operacyjne i zawierają propozycje działań, koniecznych dla osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Tablica nr 24. Cele operacyjne i kierunki działań na lata 2016-2025.

Cele operacyjne		Kierunki działań
Nr celu	Nazwa celu	
1.	Rozwinięta infrastruktura wodna i kanalizacyjna w gminie.	1.1. Rozwijać sieć wodociągową w taki sposób, aby umożliwić zaspokojenie potrzeb lokujących się na terenie gminy nowych odbiorców.
		1.2. Dążyć do poprawy zaopatrzenia w wodę poprzez modernizację istniejących ujęć wody.
		1.3. Dążyć do poprawy przepustowości linii wodociągowych budując linie tranzytowe.
		1.4. Dążyć do odtworzenia ujęć wody w Karbowie.
		1.5. Przeprowadzić analizę opłacalności połączenia sieci wodociągowej we Mszanie z siecią wodociągową w Kominach.
		1.6. Utrzymać współpracę z miastem w zakresie odbioru i utylizacji ścieków komunalnych.
		1.7. Sieci kanalizacyjne budować tylko w tych rejonach gminy, w których jest duża gęstość zaludnienia oraz w obszarach planów zagospodarowania przestrzennego gminy w bezpośrednim otoczeniu miasta lub w tych rejonach, gdzie jest uzasadnienie ekonomiczne, bądź sugerują to względy ochrony środowiska.
		1.8. Na terenach nieposiadających sieci kanalizacyjnej wspierać wybudowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.
		1.9. Dążyć do utworzenia specjalistycznej spółki, która zajmowałaby się działalnością wodno-kanalizacyjną lub dążyć do przekazania zadań spółce specjalistycznej.
		1.10. Rozważyć możliwość wsparcia regeneracji lub budowy studni u mieszkańców.
2.	Rozwinięta i bezpieczna infrastruktura drogowa	2.1. Współpracować z województwem kujawsko-pomorskim przy poprawie bezpieczeństwa w pasach dróg wojewódzkich .
		2.2. Współpracować z powiatem brodnickim przy poprawie bezpieczeństwa w pasach dróg powiatowych.
		2.3. Współpracować z miastem Brodnica i innymi samorządami gminnymi przy modernizacji dróg lokalnych ważnych dla obu samorządów.
		2.4. Na terenach typowo wiejskich, gdzie obciążenie ruchem jest małe i występuje głównie wiosną, latem lub jesienią, budować drogi o niższej nośności tańszymi technologiami (np. powierzchniowe utwardzenie emulsją asfaltową dróg utwardzonych wcześniej szlaką, destruktem betonowym, kamieniem lub żwirem zaglinionym).
		2.5. Na osiedlach mieszkaniowych, najczęściej zlokalizowanych przy

		<p>utwardzonych drogach wojewódzkich, powiatowych lub miejskich, należy dążyć do poprawy komunikacji z tymi drogami poprzez utwardzanie wybranych odcinków dróg osiedlowych.</p> <p>2.7. Budować, modernizować lub remontować drogi gminne łączące gminne miejscowości.</p> <p>2.8. Poprawiać bezpieczeństwo na drogach gminnych poprzez budowę i montaż urządzeń zwiększających bezpieczeństwo</p> <p>2.9. Budować chodniki, a w uzasadnionych przypadkach, ścieżki pieszo-rowerowe przy drogach publicznych zlokalizowanych na terenie gminy.</p>
3.	Dobrze funkcjonujący publiczny transport zbiorowy	<p>3.1. Dążyć do zapewnienia mieszkańcom gminy dostępu do optymalnego w stosunku do ich potrzeb publicznego transportu zbiorowego.</p> <p>3.2. Realizować zadania poprawiające bezpieczeństwo osób korzystających z transportu publicznego.</p> <p>3.3. Poprawiać organizację transportu zbiorowego poprzez tworzenie nowych przystanków.</p>
4.	Poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez budowę energooszczędnego oświetlenia ulicznego.	<p>4.1. Dążyć do wymiany istniejących lamp na oświetlenie energooszczędne korzystające ze źródeł energii odnawialnej.</p> <p>4.2. Budować oświetlenie przy ścieżkach pieszych i rowerowych oraz chodnikach znajdujących się przy drogach.</p> <p>4.3. Budować oświetlenie w obszarach o zwartej zabudowie</p>
5.	Poprawa stanu gospodarki mieszkaniowej i komunalnej	<p>5.1. Chronić zasób mieszkaniowy, aby nie doszło do pogorszenia jego stanu.</p> <p>5.2. Dążyć do poprawy stanu zasobów mieszkaniowych gminy.</p> <p>5.3. Budować instalacje fotowoltaiczne na budynkach użyteczności publicznej lub budynkach mieszkańców Gminy Brodnica, jeśli jest możliwe pozyskanie na ten cel wsparcia zewnętrznego.</p> <p>5.4. Wyposażać obiekty użyteczności publicznej, budynki mieszkańców w systemy grzewcze wykorzystujące odnawialne źródła energii.</p> <p>5.5. Ograniczać straty energii cieplnej w obiektach użyteczności publicznej i gminnym zasobie mieszkaniowym.</p>
6.	Poprawa jakości funkcjonowania administracji	<p>6.1. Efektywnie zagospodarowywać posiadane zasoby, w tym nową nieruchomość przy ulicy Mazurskiej 13 w Brodnicy, na potrzeby gminy i jej jednostek organizacyjnych.</p> <p>6.2. Poprawa jakości świadczonych usług przez urząd i inne gminne jednostki organizacyjne.</p> <p>6.3. Stworzyć centrum usług wspólnych wspierające gminne jednostki organizacyjne w realizacji ich zadań.</p>
7.	Nowoczesna oświata i wychowanie przedszkolne	<p>7.1. Poprawiać warunki funkcjonowania istniejących trzech szkół podstawowych oraz jednego gimnazjum.</p> <p>7.2. Pracować nad rozwiązaniem problemu szkolnego w rejonie Karbowa.</p> <p>7.3. Pozyskać środki na prowadzenie dodatkowych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych ukierunkowanych na rozwój kompetencji kluczowych uczniów, w tym z matematyki, przedmiotów przyrodniczych i języków obcych lub innych zwiększających umiejętności uczniów szkół gminnych.</p> <p>7.4. Przy szkołach podstawowych utworzyć przedszkola, a filię Szkoły Podstawowej w Gortatowie znajdującą się w Cielętach przekształcić w przedszkole z możliwością utworzenia oddziału klasy I.</p> <p>7.5. W Karbowie utworzyć publiczne przedszkole rozbudowując lub adaptując na nie część świetlicy wiejskiej.</p> <p>7.6. Dążyć do poprawy jakości i zwiększenia atrakcyjności edukacji przedszkolnej w gminie.</p>
8.	Rozwinięta baza sportowa i rekreacyjna	<p>8.1. Wybudować salę sportową w Gortatowie wówczas, gdy gimnazja pozostaną trwałą częścią systemu szkolnego.</p> <p>8.2. Dążyć do pozyskania gruntów pod budowę pełnowymiarowych boisk sportowych wskazując miejsca, dla których należy opracować, jeśli będzie taka potrzeba, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego lub plany miejscowe zagospodarowania przestrzennego.</p> <p>8.3. Dążyć do wybudowania co najmniej jednego pełnowymiarowego boiska sportowego do piłki nożnej wraz z bieżnią.</p> <p>8.4. Budować place zabaw, siłownie zewnętrzne, inne obiekty służące do rozwijania aktywności sportowej i rekreacji dzieci, młodzieży lub dorosłych.</p>

9.	Większa dbałość o zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego	<p>9.1. Dążyć do utrzymania w dobrym stanie technicznym świetlic wiejskich, szczególnie w Karbowie, Szczuce i Szabdzie oraz poprawiać ich funkcjonalność.</p> <p>9.2. Wspierać w ochronie, promocji zabytków lub dziedzictwa kulturowego osoby fizyczne i prawne.</p> <p>9.3. Kultywować tradycje i wartości narodowe i lokalne.</p> <p>9.4. Pracować nad utworzeniem instytucji kultury, na organizację której pozyskane będzie wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.</p>
10.	Aktywne i solidarne społeczeństwo	<p>10.1. Ułatwiać osobom bezrobotnym podwyższanie kwalifikacji zawodowych poprzez udział w kursach i szkoleniach, na których organizację pozyskamy wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.</p> <p>10.2. Wspierać osoby wykluczone społecznie lub zagrożone wykluczeniem społecznym w dążeniu do uzyskania przez nie samodzielności ekonomicznej lub odzyskania wiary w swe siły.</p> <p>10.3. Umożliwiać mieszkańcom udział w szkoleniach i programach mających na celu zwiększanie stopnia oraz poprawę umiejętności korzystania z Internetu w tym e-usług publicznych, na organizację których pozyskane będzie wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.</p> <p>10.4. Ułatwić dostęp do wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług społecznych, świadczonych w interesie ogólnym poprzez np. utworzenie i prowadzenie środowiskowego domu dziennego pobytu, świetlicy środowiskowej dla mieszkańców, na organizację których pozyskane będzie wsparcie ze środków zewnętrznych, w tym unijnych.</p> <p>10.5. Przeprowadzać programy profilaktyczne i działania edukacyjne dotyczące zdrowia i zdrowego stylu życia.</p> <p>10.6. Organizować lub wspierać organizację działań i inicjatyw w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji dla mieszkańców gminy.</p> <p>10.7. Organizować lub wspierać organizację działań i inicjatyw w zakresie polityki prorodzinnej.</p> <p>10.8. Realizować zadania lub wspierać organizację działań i inicjatyw w zakresie wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej.</p> <p>10.9. Organizować lub wspierać organizację spotkań integracyjnych dla mieszkańców służących promocji gminy, podczas których promowane będą również solidarne postawy osób lub instytucji, albo inne działania służące budowaniu solidarności między ludźmi.</p> <p>10.10. Wspierać i poprawiać bezpieczeństwo publiczne, w tym ochronę przeciwpożarową, działania policji oraz innych instytucji.</p> <p>10.11. Wspierać działalność organizacji pozarządowych.</p>
11.	Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	<p>11.1. Dokonać analizy obszarów, które mogą być zdegradowane i opracować dla nich gminny program rewitalizacji.</p> <p>11.2. Podjąć działania, w wyniku których nastąpi poprawa infrastruktury społecznej, kulturalnej i rekreacyjnej na obszarach wymagających rewitalizacji, w celu poprawy jakości życia mieszkańców oraz podniesienia konkurencyjności tych obszarów.</p>

5. Propozycje projektów do realizacji

W poniższej tabeli zawarto propozycje projektów do realizacji - projekty już przygotowane lub będące w trakcie przygotowywania. Do określania wartości zadań zawartych w rozdziale „Propozycje projektów do realizacji” przyjęto poziom kosztów z IV kwartału 2015 roku bez uwzględnienia inflacji i innych kosztów dzisiaj trudnych do przewidzenia. Wartość poniżej wymienionych zadań ma charakter szacunkowy.

Użyte w tabeli skróty oznaczają:

- PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020,

- EFRR- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- EFS - Europejski Fundusz Społeczny,
- Wkład krajowy – środki z budżetu państwa,
- PRGiPID - Program Rozwoju Gminnej i Powiatowej Infrastruktury Drogowej na lata 2016–2019,
- PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój,
- PRBS WKP – Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Kujawsko – Pomorskiego,
- PO RYBY - Program Operacyjny RYBY 2014-2020,
- PO PC - Program Operacyjny Polska Cyfrowa.

Tabela nr 25. Lista propozycji projektów do realizacji.

Lp.	Przykładowa nazwa projektu	Koszt orientacyjny projektu	Orientacyjny wkład własny	Orientacyjna wysokość środków zewnętrznych	Wskazanie kierunku działania służącego realizacji celu
1	Odtworzenie ujęcia wody w Karbowie, wraz z budową studni głębinowej, budową stacji uzdatniania wody oraz rozbudową sieci wodociągowej i kanalizacji sanitarnej na terenie gminy	4 500 000 zł	1 636 650 zł	2 863 350 zł (PROW)	1.4
2	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Brodnica	3 000 000 zł	1 091 100 zł	1 908 900 zł (PROW)	1.8
3	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 560 Brodnica-Osiek	6 878 048 zł	2 682 926 zł	- 2 000 000 zł (EFRR), -1073 171 zł (M. Brodnica), - 1 121 951 zł (G. Osiek).	2.1
4	Budowa drogi Brodnica (ul. Polna) – Szczuka	1 000 000 zł	1 000 000 zł	-	2.3
5	Budowa skrzyżowania ul. Dębowej z drogą wojewódzką w Cielętach	456 700 zł	456 700 zł	-	2.1
6	Budowa drogi Brodnica (ul. Tatrzańska, ul. Rataja) – Gm. Brodnica (Kruszynki, Bartniki) – Gm. Bobrowo (Kruszyny Szlacheckie) – Gm. Zbiczno (Zbiczno)- część	3 240 000 zł	3 240 000 zł	-	2.3
7	Budowa dróg gminnych w technologii powierzchniowego utrwalenia (ok 20 km)	6 572 580 zł	6 572 580 zł	-	2.4
8	Budowa dróg osiedlowych wraz z kanalizacją deszczową w Karbowie, Kruszynkach, Cielętach i Wyb. Michałowo (około 6,1 km)	5 000 000 zł	5 000 000 zł	-	2.5
9	Budowa drogi Cielęta - Szczuka odcinek o długości 0,7 km	730 000 zł	265 501 zł	464 499 zł (PROW)	2.7
10	Budowa drogi Cielęta - Szczuka odcinek o długości 3,4 km	3 000 000 zł	1 500 000 zł	1 500 000 zł (PRGiPID)	2.7
11	Przebudowa odcinka drogi gminnej nr G080523 Kominy-Gorzenica	2 550 000 zł	1 275 000 zł	1 275 000 zł (PRGiPID)	2.7
12	Budowa drogi Gorzenica – Gorzeniczka	443 000 zł	443 000 zł	-	2.7
13	Budowa drogi Niewierz - Chojno	1 200 000 zł	240 000 zł	960 000 zł (PRGiPID i dotacja z G. Bobrowo)	2.3
14	Budowa drogi w Gorzenicy od drogi wojewódzkiej do drogi gminnej	314 000 zł	157 000 zł	157 000 zł (PRGiPID)	2.5
15	Budowa chodnika wzdłuż drogi powiatowej z Szabdy do Mszana	1 147 000 zł	1 147 000 zł	-	2.9
16	Inteligentne zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej Gminy Brodnica	832 490 zł	209 968 zł	622 522 zł (EFRR)	5.3, 5.4 i 5.5
17	Inteligentne zarządzanie energią w budynkach użyteczności publicznej Gminy Brodnica wraz z budową instalacji fotowoltaicznych w budynkach mieszkańców Gminy Brodnica	5 000 000 zł	750 000 zł	4 250 000 zł (EFRR)	5.3 i 5.4
18	Podnoszenie jakości usług administracyjnych	200 000 zł	31 440 zł	168 560 zł	6.2

				(PO WER)	
19	Zwiększenie liczby miejsc w szkołach gminnych poprzez rozbudowę Szkoły Podstawowej w Szabdzie wraz z niezbędną infrastrukturą	1.426.100 zł	1 426 100 zł	-	7.1
20	Zdobywanie przez uczniów kompetencji kluczowych z przedmiotów matematyczno – przyrodniczych i języka obcego w szkołach Gminy Brodnica	1.200.000 zł	60 000 zł	1 140 000 zł (EFS i wkład krajowy)	7.3
21	Zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach poprzez ich rozbudowę oraz adaptację istniejących pomieszczeń wraz z budową placów zabaw	800 000 zł	326 440 zł	473 560 zł (EFRR)	7.4 i 7.5
22	Poprawa jakości edukacji przedszkolnej w Gminie Brodnica	105 000 zł	15 750 zł	89 250 zł (EFS)	7.6
23	Poprawa bazy sportowej w Gminie Brodnica poprzez budowę sali sportowej w Gortatowie	4 621 000 zł	3 621 000 zł	1 000 000 zł (PRBS WKP)	8.1
24	Budowa placów zabaw w miejscowości Cielęta, Nowy Dwór, Sobieszyno i Kozi Róg	120 000 zł	43 644 zł	76 356 zł (PROW)	8.4
25	Budowa pomostu dla wędkarzy nad jeziorem Szczuckim	250 000 zł	37 500 zł	212 500 zł (PO RYBY)	8.4
26	„Nowe umiejętności-nowy start- lepsze życie”	450.000 zł	67 500 zł	382 500 zł (EFS)	10.1
27	Szkolenia w zakresie rozwoju kompetencji cyfrowych dla mieszkańców Gminy Brodnica	200 000 zł	14 000 zł	186 000 (PO PC)	10.3
28	Utworzenie gminnej instytucji kultury	600 000 zł	30 000 zł	570 000 zł (EFRR)	9.4
29	Utworzenie i prowadzenie środowiskowego domu dziennego pobytu dla mieszkańców gminy Brodnica	2 700 000 zł	270 000 zł	2 430 000 zł (EFS)	10.4
30	Utworzenie świetlicy środowiskowej w Gminie Brodnica	130 000 zł	6 500 zł	103 500 zł (EFS)	10.4

6. Sposób wdrażania strategii

Skuteczna realizacja strategii opiera się na następujących zasadach:

- podejście całościowe (kompleksowe),
- posiadanie priorytetów,
- koncentrowanie środków na zadaniach o największych społecznych pozytywnych efektach (rozwiązujących problemy społeczne),
- tworzenie planów i działań zgodnych z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- rozwijanie współpracy partnerów społecznych,
- prowadzenie otwartej komunikacji z mieszkańcami,
- współpraca z partnerami w otoczeniu,
- prowadzenie stałego monitoringu strategii,
- konsekwencja w realizacji zadań dla długookresowych celów strategii.

Niniejsza strategia stanowić będzie podstawę do sporządzenia wieloletniego planu inwestycyjnego. Wieloletni plan inwestycyjny stanowi pomost pomiędzy perspektywicznymi ustaleniami (cele i kierunki działań) zawartymi w strategii a corocznym budżetem gminy. Powinien być przygotowywany na okres 3-5 lat i stanowić będzie podstawę do sporządzenia budżetów na kolejne lata.

Przed przystąpieniem do przygotowywania projektu wieloletniego planu inwestycyjnego i projektu budżetu Wójt zapoznaje się z raportem z wdrażania strategii, jej założeniami i priorytetami w niej określonymi.

Wójt Gminy Brodnica każdorazowo przygotowując projekt budżetu gminy i wieloletniego planu inwestycyjnego winien zbadać zgodność tych dokumentów ze strategią oraz zasięgnąć opinii zespołu, w skład którego wchodzi:

- kierownicy referatów Urzędu Gminy Brodnica,
- kierownicy gminnych jednostek organizacyjnych,

- przewodniczący Rady Gminy Brodnica oraz przewodniczący Komisji Rady Gminy Brodnica,
- pięciu oddelegowanych sołtysów.

Opiniując projekt budżetu zespół zapoznaje się z raportem z realizacji strategii za poprzedni okres. Opinia zespołu stanowić będzie załącznik do uzasadnienia projektu uchwały budżetowej i wieloletniego planu inwestycyjnego.

7. Przegląd wdrażania strategii (mierniki)

Przebieg planowania strategii polega na:

- opracowaniu streszczenia strategii,
- określeniu wskaźników (mierników) realizacji celów,
- ustaleniu źródła danych pozwalających na sprawdzenie wskaźników,
- analizie ryzyka związanego z założeniami przyjętymi w strategii.

Podstawowym zadaniem mierników jest wskazywanie na stopień realizacji określonych celów. Tak więc każdy miernik powinien być obiektywnie sprawdzalny. Taką własność miernika osiąga się poprzez wyszczególnienie, w jaki sposób cel, wynik projektu, rezultat lub działanie są osiągalne w odniesieniu do:

- ilości - ile lub jak wiele?
- jakości - jak dobrze?
- czasu - do kiedy?
- miejsca - gdzie?

Wskaźniki muszą skupiać się na najważniejszych cechach celu stanowiąc podstawę do jego monitoringu. Wszystkie projekty zadań mają opracowane wskaźniki ich realizacji. Po upływie każdego roku realizacji strategii przygotowywane będzie sprawozdanie z jej wykonania, przedstawiane Radzie Gminy Brodnica oraz publikowane na stronie internetowej w celu udostępnienia mieszkańcom.

Corocznie dokonywana będzie ocena wdrożenia strategii sporządzana w formie raportu (zawierającego dane w odniesieniu do poniżej wymienionych mierników):

- w terminie do 31 marca za rok poprzedni,
- w terminie do 30 czerwca obejmująca cały okres funkcjonowania strategii.

Raport opracowywany będzie przez zespół, w skład którego wchodzić będą kierownicy referatów Urzędu Gminy Brodnica. Sporządzony raport przez wyżej wymieniony zespół po zaakceptowaniu go przez Wójta Gminy Brodnica przedstawiony zostanie Radzie Gminy Brodnica.

Tabela 26. Mierniki wdrażania strategii.

Nazwa celu operacyjnego	Nazwa miernika/wskaźnika
Rozwinięta infrastruktura wodna i kanalizacyjna w gminie	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych oczyszczania ścieków – RLM
	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszonych zaopatrzenia w wodę - osoby
	Długość sieci kanalizacji sanitarnej - km
	Długość wybudowanej kanalizacji sanitarnej – km

	Długość przebudowanej kanalizacji sanitarnej - km
	Liczba nowych przydomowych oczyszczalni ścieków – szt.
	Długość sieci wodociągowej - km
	Długość wybudowanej sieci wodociągowej – km
	Długość przebudowanej sieci wodociągowej – km
	Liczba wybudowanych ujęć wody- szt.
	Liczba nowych stacji uzdatniania wody – szt.
	Liczba zmodernizowanych stacji uzdatniania wody – szt.
	Długość wybudowanej sieci kanalizacji deszczowej – km
	Długość zmodernizowanej sieci kanalizacji deszczowej – km
Rozwinięta i bezpieczna infrastruktura drogowa	Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg – km
	Całkowita długość nowych dróg - km
	Długość wybudowanych dróg gminnych - km
	Długość przebudowanych dróg gminnych – km
	Liczba zakupionego sprzętu/systemów służących poprawie bezpieczeństwa/ochrony uczestników ruchu drogowego – szt.
	Liczba wybudowanych miejsc postojowych – szt.
	Długość wybudowanych chodników – km
	Długość dróg dla rowerów- km
	Długość wybudowanych dróg dla rowerów - km
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - tony Równoważnika CO ₂ /rok
Dobrze funkcjonujący publiczny transport zbiorowy	Ilość istniejących lub wybudowanych przystanków autobusowych –szt.
	Długość uruchomionych tras autobusowych - km
	Ilość istniejących lub wybudowanych zatoczek autobusowych - szt.
	Ilość km przejeżdżanych przez autobusy rocznie – wozokm.
	Ilość tras autobusowych – szt.
Poprawa bezpieczeństwa pieszych i rowerzystów poprzez budowę energooszczędnego oświetlenia ulicznego	Liczba wybudowanych punktów oświetleniowych– szt.
	Liczba przebudowanych punktów oświetleniowych – szt.
	Długość oświetlonych ulic, chodników, ścieżek – km
	Ilość lamp wymienionych na energooszczędne – szt.
Poprawa stanu gospodarki mieszkaniowej i komunalnej	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych - MW
	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych - tony równoważnika CO ₂ /rok
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynku – kWh /rok
	Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE – szt.
	Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii – szt.
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – szt.
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych - kWh/rok
	Powierzchnia użytkowa budynków poddanych termomodernizacji – m ²
	Przewidywana redukcja emisji CO ₂ – %
	Spadek emisji CO ₂ - t/rok
Poprawa jakości i efektywności funkcjonowania administracji	Liczba przeprowadzonych szkoleń – szt.
	Liczba osób przeszkolonych – osoby
	Liczba wdrożonych nowych metod obsługi klientów – szt.
	Liczba usług publicznych udostępnionych online – szt.
	Liczba uruchomionych systemów teleinformatycznych w podmiotach wykonujących zadania publiczne – szt.
	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków – szt.
	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach – kWh /rok
	Przewidywana redukcja emisji CO ₂ – %
	Spadek emisji CO ₂ - t/rok
Nowoczesna oświata i wychowanie	Liczba wybudowanych klas szkolnych – szt.
	Liczba nowych miejsc w szkołach gminnych – osób
	Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej - osoby

przedszkolne	Liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej - osoby	
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty – szt.	
	Liczba wspartych obiektów infrastruktury przedszkolnej – szt.	
	Odsetek dzieci w wieku 3-6 lata objętych wychowaniem przedszkolnym – %	
	Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie – szt.	
	Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej - osoby	
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie - osoby	
	Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych - osoby	
	Liczba nauczycieli objętych wsparciem w zakresie TIK - osoby	
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – szt.	
	Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone – szt.	
	Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych lub doposażonych w sprzęt niezbędny do pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych – szt.	
	Rozwinięta baza sportowa i rekreacyjna	Liczba wybudowanych obiektów sportowych – szt.
		Liczba zmodernizowanych obiektów sportowych – szt.
Liczba obiektów przystosowanych dla potrzeb osób niepełnosprawnych – szt.		
Liczba placów zabaw - szt.		
Liczba siłowni zewnętrznych - szt.		
Większa dbałość o zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego	Liczba instytucji kultury objętych wsparciem – szt.	
	Liczba osób objętych projektem – osób	
	Liczba świetlic wiejskich objętych wsparciem – szt.	
	Liczba zabytków objętych wsparciem – szt.	
	Liczba zrealizowanych imprez kulturalnych – szt.	
Aktywne i solidarne społeczeństwo	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – osób	
	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie - osoby	
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu – osób	
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – osób	
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – osób	
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie – osób	
	Liczba odbytych staży zawodowych w ciągu roku – szt.	
	Liczba osób, które podjęły zatrudnienie po ukończeniu kursów zawodowych - osoby	
	Liczba nowych lub zaadaptowanych budynków przeznaczonych na cele usług świadczonych na poziomie lokalnych społeczności – szt.	
	Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – szt.	
	Liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, działań edukacyjnych dotyczących zdrowia i zdrowego stylu życia – szt.	
	Liczba zorganizowanych lub objętych wsparciem działań, inicjatyw w zakresie kultury fizycznej, sportu i rekreacji – szt.	
	Liczba zorganizowanych lub objętych wsparciem działań i inicjatyw w zakresie polityki prorodzinnej – szt.	

	Liczba zrealizowanych lub objętych wsparciem działań i inicjatyw w zakresie wspierania i upowszechniania idei samorządowej, programów pobudzania aktywności obywatelskiej – szt.
	Liczba zrealizowanych lub objętych wsparciem spotkań integracyjnych dla mieszkańców służących promocji gminy, budowaniu solidarności między ludźmi – szt.
	Liczba zrealizowanych lub objętych wsparciem zadań wspierających i poprawiających bezpieczeństwo publiczne – szt.
	Liczba organizacji pozarządowych objętych wsparciem – szt.
	Liczba objętych wsparciem inicjatyw lub zadań realizowanych przez organizacje pozarządowe – szt.
Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Liczba objętych wsparciem obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach – szt.
	Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją – ha
	Długość przebudowanych dróg gminnych – km
	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie - osób

8. Zasady wyboru wniosków do realizacji ze środków funduszu sołectkiego

Zgodnie z art. 2 ust. 6 ustawy z dnia 21 lutego 2014 r. o funduszu sołectkim środki budżetu gminy przeznaczają się na realizację zadań, które zostały zgłoszone we wniosku sołectwa i spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) są zadaniami własnymi gminy,
- 2) służą poprawie warunków życia mieszkańców,
- 3) są zgodne ze strategią gminy.

Zgodnie z przytoczonymi wyżej zasadami ocena zgodności ze Strategią Rozwoju Gminy Brodnica na lata 2016-2025 opierać się będzie na ustaleniu, czy proponowane przez sołectwo przedsięwzięcie mieści się w katalogu kierunków działań określonych w rozdziale 4 niniejszego dokumentu. Zadania w nim nie ujęte będą traktowane jako niezgodne ze strategią.

9. Podsumowanie strategii

Gminie Brodnica, której terytorium otacza niemal szczelnym pierścieniem miasto Brodnica w województwie kujawsko-pomorskim, jest niezwykle trudno programować rozwój na najbliższe lata, gdyż mamy bardzo dużo potrzeb. Aby udało się nam w zgodzie przyjąć dokument strategiczny, musi on gwarantować zrównoważony rozwój całemu obszarowi gminy, choć i tak będzie w nim znajdowała się konieczna dzisiaj „asymetria” – szybciej będą zmieniać się rejony bezpośrednio przyległe do Brodnicy, a środki finansowe, które będziemy w stanie zainwestować i tak nie dadzą wszystkim pełnego zadowolenia z warunków życia i z działań władz gminy.

Szczególnie ważne jest informowanie naszego gminnego społeczeństwa o planach, możliwościach ich realizacji i z tego powodu doniosła jest rola strategii rozwoju gminy jako dokumentu kierunkowego. Patrząc na działania samorządu z perspektywy 25 – letniej jego historii czujemy, że w ciągu kolejnych 10 – ciu lat nie zmienimy radykalnie wizerunku gminy, ale jest szansa dokonać zmian na lepsze w tych istotnych

dziejzinach, których nie najlepszy stan najbardziej nam dzisiaj dokucza: zaopatrzenie w wodę, mała ilość dróg utwardzonych, brak miejsc w przedszkolach.

Dużym problemem jest brak mocnych więzi między mieszkańcami naszej gminy ze względu na utrudniony bezpośredni kontakt spowodowany przez naturalne przeszkody, specyficzny kształt terytorium gminy oraz brak bezpośredniej łączności pomiędzy poszczególnymi miejscowościami. W związku z tym szczególnie ważne jest kształtowanie u mieszkańców gminy postaw solidarności wobec siebie oraz pomiędzy regionami gminy, szczególnie tymi znajdującymi się w znacznym oddaleniu od siebie. Wieloletnia praca samorządu, w tym jednostek organizacyjnych gminy, może dokonać pozytywnych zmian wewnątrz naszej wspólnoty, która stanie się w ten sposób silną strukturą społeczną, z poczuciem dumy ze swych osiągnięć.

Spis tabel:

Tabela 1. Gmina Brodnica na tle zaludnienia w sąsiednich gminach wiejskich.....	6
Tabela 2. Liczba mieszkańców Gminy Brodnica w latach 2010 – 2015	7
Tabela 3. Sołectwa według liczby mieszkańców w 2015 roku.....	7
Tabela 4. Zmiany w liczbie mieszkańców w poszczególnych wsiach w latach 1990-2015.....	7
Tabela 5. Ludność gminy według płci i wieku w 2015 roku.....	8
Tabela 6. Ruch naturalny ludności w Gminie Brodnica w latach 2010-2015.....	9
Tabela 7. Struktura użytków gruntowych Gminy Brodnica w latach 2005-2015.....	12
Tabela 8. Struktura gospodarstw rolnych osób fizycznych w Gminie Brodnica w latach 2012-2015.....	13
Tabela 9. Osoby bezrobotne w Gminie Brodnica w latach 2012-2015.....	15
Tabela 10. Liczba osób i rodzin objętych pomocą GOPS w latach 2012-2015.....	16
Tabela 11. Formy pomocy świadczone przez GOPS w latach 2012-2015.....	17
Tabela 12. Liczba dzieci w poszczególnych obwodach szkół gminnych.....	21
Tabela 13. Rzeczywiste liczby dzieci i uczniów w szkołach prowadzonych przez Gminę Brodnica.	22
Tabela 14. Liczba miejsc w oddziałach przedszkolnych na dzień 30.09.2015r.	22
Tabela 15. Stopień zaspokojenia potrzeb na miejsca wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Brodnica.....	23
Tabela 16. Organizacja transportu uczniów do szkół w roku szkolnym 2014/2015.	24
Tabela 17. Obiekty sportowe w Gminie Brodnica.....	26
Tabela 18. Ilość instalacji i urządzeń kanalizacyjnych w Gminie Brodnica w latach 2008-2015	31

Spis map:

Mapa 1. Położenie Gminy Brodnica w kraju i w Powiecie Brodnickim.....	5
Mapa 2. Podział Gminy Brodnica na sołectwa	5

Spis wykresów:

Wykres 1. Zmiany demograficzne w Gminie Brodnica w okresie ostatnich 20 lat.	6
Wykres 2. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica w okresie ostatnich 20 lat	10
Wykres 3. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica według sekcji PKD w 2015r.	11

Wykres 4. Podmioty gospodarcze w Gminie Brodnica wg. liczby pracujących w 2014r.....	11
Wykres 5. Bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy w 2015r.....	14
Wykres 6. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na tle kraju, województwa i powiatu.....	14
Wykres 7. Powody korzystania z pomocy GOPS w latach 2012-2015.....	18
Wykres 8. Wydobycie wody na ujęciu w Mszanie w latach 2005-2015.	29
Wykres 9. Wydobycie wody na ujęciu w Szymkowie w latach 2005-2015.....	29
Wykres 10. Decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu oraz decyzje celu publicznego w latach 2005-2015.....	39
Wykres 11. Struktura dochodów gminy w latach 2004-2015.	41
Wykres 12. Wysokość dochodów własnych w latach 2004-2015.	43
Wykres 13. Wydatki budżetowe w latach 2004-2015.....	43
Wykres 14. Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w latach 2004-2015.	44
Wykres 15. Wydatki majątkowe oraz przyrost długu w latach 2003-2015.	44
Wykres 16. Nadwyżka operacyjna w budżecie gminy w latach 2003-2015.	45